

**GÖÇ VE
DİASPORA
VAKFI**

TÜRKİYEDEN SURİYEYE GELECEĞİN İNŞASI : EĞİTİM

GÖÇ VE DİASPORA VAKFI

Göç ve Diaspora Yayınları

Yayın No: 2

Aralık, 2024

Bilgi Üretimi ve Yayınlar Başkanlığı

Tarafından hazırlanmıştır.

İletişim:

Adres: Hacı Bayram Mh. Eşme Sk. No:2

Altındağ/ANKARA

Tel: 0312 700 06 61 GSM: 0 (533) 573 47 15

E posta: gocvediasporavakfi@gmail.com

Web: www.gocvediaspora.org

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ

Tanımlar	7
Giriş	8
Sonuç ve Öneriler	38-49

TABLolar

Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Göçmenler	9
Suriyelilerin En Yoğun Olduğu 20 Şehir	12
Türkiye ve Suriye Eğitim Sistemi Karşılaştırması	27

GRAFİKLER

Suriyelilerin Türkiye’den Yıllık Gönüllü Geri Dönüş Oranları	14
Türkiye’den Suriye’ye Güvenli Geri Dönüş (6-13 Aralık)	15
Türkiye’de Yaşayan Suriyelilerin Eğitim Durumu	19
Türkiye’de Yükseköğretim Eğitimi Alan Suriyeliler	20
Suriye’de Yaşayan Toplam Nüfus Oranı	22
Suriye’de Şehirlere Göre Eğitim Kurumlarının Mevcut Durumu	25
Suriye’de Farklı Kademelerde Okullaşma Oranı	29
Suriye’de Okul Dışı Çocuklar -Yıllara ve Yaşa Göre- (7-15 yaş)	30-33
Cinsiyete Göre Suriyeli Öğrencilerin Okulu Terk Etme Nedenleri	35

ŞEKİLLER

Suriyelilerin Türkiye’ye Geldikleri Şehirler ve Nüfus Oranları	10
Suriyeli Öğrencilerin Eğitimindeki Temel Gelişmeler	16
Türkiye’de Okula Erişebilen ve Okul Dışı Suriyeli Çocuklar	18
Suriye’deki Eğitim Kişi ve Kurumlara Yapılan Saldırıları	23

KAYNAKÇA

Kaynakça	50
----------	----

**GÖÇ VE
DIASPORA
VAKFI**

SUNUŞ

Göç, insanlık tarihinin en temel olgularından biri olup farklı nedenler ve sonuçlara bağlı olarak ortaya çıkan ve bu nedenle birçok farklı açıdan ele alınan çok yönlü bir kavramdır. İnsanlar, yerleşik hayata geçmiş olsalar da savaşlar, doğal afetler, ekonomik sıkıntılar, sosyal baskılar veya daha iyi bir yaşam arayışı gibi nedenlerle yurtlarını terk ederek yeni yerler aramışlardır. Göç hareketleri, hem bireylerin hem de toplumların yaşamında köklü değişimlere yol açmış, tarih boyunca birçok medeniyetin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Göçün nedenleri, bireylerin veya toplulukların içinde bulunduğu koşullara göre değişiklik gösterebilir. Örneğin, ekonomik kaygılarla yapılan göçler genellikle iş ve gelir elde etme amacını taşıırken, siyasi baskılar ya da savaşlar nedeniyle gerçekleşen göçler daha çok güvenlik ve hayatta kalma ihtiyacına dayanır. Bu durum, 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşıyla açık bir şekilde gözlemlenmiştir. Savaşın yol açtığı yıkım, şiddet ve güvensizlik ortamı, milyonlarca Suriyeliyi yerlerinden ederek komşu ülkelere sığınmaya zorlamıştır. Türkiye, bu süreçte en fazla Suriyeliye ev sahipliği yapan ülkelerden biri olmuş ve geçici koruma statüsü altında bu bireylere güvenlik, barınma ve temel ihtiyaçlarını karşılama imkânı sunmuştur. Bu göç hareketi, hem göç eden bireyler hem de ev sahibi toplumlar açısından birçok sosyal, ekonomik ve kültürel etkiyi beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda, Türkiye'deki göçmenler, sadece geçici koruma statüsüyle barınan bir grup değil, aynı zamanda kendi kültürel bağlarını ve toplumlarını güçlendirerek ülkenin toplumsal yapısına entegre olmuşlardır. Özellikle göçmenlerin kurduğu sivil toplum kuruluşları, Türkiye'nin iç ve dış politikalarına katkı sağlamakta, Türkiye'yi küresel düzeyde daha etkili bir aktör haline getirecek stratejiler üretmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti için yeni bir deneyim sunan bu diaspora grupları, sadece sosyal, kültürel ve ekonomik katkılar sağlamakla kalmayıp aynı zamanda uluslararası ilişkilerde Türkiye'ye önemli fırsatlar yaratmaktadır. Göç ve Diaspora Vakfı, Türkiye'deki göçmenlerin kurduğu diaspora temelli kurumları, yumuşak güç kaynağı olarak değerlendirerek, bu bağların korunması ve Türkiye'nin göç politikalarında etkin bir şekilde kullanılmasının, stratejik bir öneme sahip olduğunu düşünmektedir.

Göç ve Diaspora, Türkiye'yi küresel düzeyde etkili bir diaspora merkezi haline getirmeyi ve göçmenlerin sosyal, kültürel ve ekonomik hayata tam katılımını sağlamayı hedeflemektedir. Türkiye'nin göç politikalarını şekillendirirken, nitelikli göçmenlerin oluşturduğu diaspora temelli kurumları güçlendirmenin önemine inanıyoruz. Türkiye, göçmen hareketliliğinden en üst düzeyde faydalanarak uluslararası alanda göç politikaları konusunda örnek gösterilen bir ülke konumuna gelebilir. Bu doğrultuda vakıf, Türkiye'nin göçmen topluluklarıyla güçlü bağlar kurmasını ve küresel düzeyde yumuşak güç imkânı yaratmasını amaçlamaktadır.

**GÖÇ VE
DIASPORA
VAKFI**

TANIMLAR

Göç: Siyasi dini ya da ekonomik nedenlerden dolayı bireylerin yaşamlarının bir kısmını veya hepsini geçirmek amacıyla yaşamakta oldukları yerden başka bir bölgeye geçtikleri coğrafi mekân değişimidir (Özer, 2004).

Göçmen: Bir ülkeden başka bir ülkeye taşınan veya yerleşen kişidir. Göçmenler çeşitli sebeplerle göç edebilirler; bunlar ekonomik fırsatlar, eğitim, aile birleşimi, savaş, zulüm veya diğer kişisel nedenler olabilir. (Göç ve Diaspora Vakfı -Türkiye Göçmen Hareketliliği Raporu)

Göçmen, mülteci ve sığınmacı kavramları ile karıştırılsa da aynı anlama gelmemektedirler. Mülteci, ırk, din, milliyet, belirli bir gruba üyelik veya siyasi görüş nedeniyle zulüm korkusuyla ülkesini terk eden ve uluslararası koruma altındaki kişilerdir (1951 Cenevre Sözleşmesi'ne göre). Sığınmacı ise mülteci statüsü kazanmak için başvuruda bulunmuş, ancak başvurusu henüz sonuçlanmamış bireylerdir.

Geçici Koruma Statüsü: Geçici koruma statüsü, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrılmış olduğu ülkeye geri dönme ihtimali olmayan ve ülke sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçerek koruma talebinde bulunan yabancılara verilen koruma statüsüdür (Mülteci Hakları Merkezi, 2017)

Gönüllü Geri Dönüş: Gönüllü geri dönüş bireylerin baskı altında kalmaksızın, kendi iradeleriyle güvenli ve onurlu bir biçimde menşe ülkelerine gönüllü geri dönmeleri ve böylece uluslararası korumanın sona erip ulusal korumanın sağlanmasıdır.

Toplumsal Entegrasyon: Bireylerin veya grupların, toplumun kültürel, sosyal ve ekonomik değerleriyle uyum içinde bir arada yaşamlarını sağlamayı ifade eder. Bu süreç, göçmenlerin yeni topluma katılımını, dil öğrenmesini, iş gücüne dahil olmasını ve eğitim almasını içerir. Entegrasyon hem göçmenlerin hem de ev sahibi toplumun karşılıklı çabalarını gerektirir.

Eğitim Politikası: Bir ülkenin eğitim sistemini düzenleyen ve yönlendiren kurallar ve stratejiler bütünüdür. Eğitimdeki amaçları belirler, öğretim programlarını oluşturur ve öğretmen yetiştirme gibi konuları kapsar. Hedefi, eğitimi daha kaliteli, erişilebilir ve eşit hale getirmektir.

GİRİŞ

Bu raporda, güncel veriler ışığında, Suriye'den Türkiye'ye gelen ve geçici koruma statüsünde Türkiye'de kalan göçmenlerin durumu detaylı bir şekilde incelenmiştir. 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşı sonrasında Türkiye, milyonlarca Suriyeliye ev sahipliği yapmış ve bu göçmenlerin çoğu geçici koruma statüsüyle Türkiye'de yaşamaktadır. Raporda, güncel veriler dikkate alınarak (Bazı raporlar Suriye'de süregelen savaş sebebi ile en güncel haline ulaşmayı zorlaştırmıştır. Ulaşılabilen en güncel verilere ulaşmaya çalışılmıştır.) Suriyeli geçici göçmenlerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çalışma durumu gibi demografik özellikleri incelenmiş, ayrıca savaşın sona ermesi ile birlikte kendi ülkelerine dönen göçmenlerin sayıları da ele alınmıştır.

Çalışmada, Türkiye'ye gelen ve Türkiye'den giden Suriyeli göçmen sayıları, güncel verilerle sunulmuştur. Suriyeli göçmenlerin çalışma hayatında olanlarının sayısı ve eğitim alan kişi sayıları gibi göstergeler görsel verilerle desteklenmiş, göçmenlerin eğitim süreçlerindeki durumlarına dair önemli bulgulara yer verilmiştir.

Eğitim durumu açısından 2024 yılı itibarıyla Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin eğitim alma oranları yükselmiş olsa da dil bariyerleri ve sosyal uyum sorunları nedeniyle bazı göçmenlerin eğitim sistemine entegrasyonu zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu yıl itibarıyla eğitim alma oranlarında artış gözlemlense de özellikle genç yaş gruplarında eğitime katılım daha yüksekken yetişkin göçmenler arasında eğitim alanların oranı daha düşüktür.

Savaş sonrası hem Türkiye'de kalmayı tercih eden hem de ülkesine dönen veya dönmeyi planlayan Suriyeli göçmenler ile ilgili olarak güncel veriler doğrultusunda çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Türkiye'de kalmayı tercih eden Suriyeli göçmenlerin topluma daha güçlü bir şekilde bütünleşebilmesi için dil kursları ve mesleki eğitim programlarının yaygınlaştırılması, istihdam alanlarının çeşitlendirilmesi ve entegrasyon süreçlerinin desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda, eğitim ve sosyal uyum projelerinin yaygınlaştırılması özellikle genç nüfusun eğitim süreçlerine daha aktif katılımını sağlamak için gerekli görülmüştür.

Öte yandan ülkesine dönen veya dönmeyi planlayan Suriyeli göçmenler için dönüş sürecinin güvenli, gönüllü ve onurlu bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak adına uluslararası işbirliğinin artırılması gerektiği vurgulanmıştır. Bu süreçte, Suriye'deki altyapının yeniden inşası, istihdam olanaklarının oluşturulması ve sosyal destek mekanizmalarının geliştirilmesi gibi konular öncelikli olarak ele alınması amaçlanmaktadır.

Raporumuzda sunulan bu veriler gerek Türkiye'de kalan gerekse Suriye'ye dönen göçmenlerin geleceğini şekillendirecek eğitim politikaları geliştirilmesine ışık tutmayı hedeflemektedir. Yoğun bilgi kirliliği yaşanan göçmen konusu hakkında, sunulan verilerin akademisyenler, gazeteciler, sivil toplum kuruluşları ve politika yapımcılar için gerçekçi bir rehber olması umut edilmektedir.

(TABLO 1)

TÜRKİYEDE YAŞAYAN SURİYELİ GÖÇMENLER			
YAŞ ARALIĞI	ERKEK	KADIN	TOPLAM
0-4	219.925	206.045	425.970
5-9	275.366	259.636	535.002
10-14	185.169	175.969	361.138
15-18	124.476	115.292	239.768
19-24	174.233	169.076	338.309
25-29	168.875	143.338	312.213
30-34	126.071	104.937	231.008
35-39	106.846	88.691	195.537
40-44	75.383	67.853	143.236
45-49	49.564	50.889	100.453
50-54	37.266	40.068	77.334
55-59	29.509	31.216	60.725
60-64	19.190	21.089	40.479
65-69	12.130	13.515	25.645
70-74	6.617	7.643	14.260
75-79	3.015	3.828	6.843
80-84	1.265	1.936	3.201
85-89	524	860	1.384
90+	278	495	773
Toplam	1.619.902	1.493.376	3.113.278

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı (2024)

Tablodaki verilerden hareketle şunları söyleyebiliriz;

0-18 yaş grubu 1.561.878 kişi ile toplam nüfusun yarısından fazlasını oluşturuyor. Özellikle 5-9 yaş grubu (535.002 kişi) en büyük dilimdir. Bu yaş grubunun büyüklüğü, eğitim hizmetlerine olan talebin yüksek olduğunu gösterir. 10-14 yaş grubu (361.138 kişi) ve 15-18 yaş grubu (239.768 kişi) da önemli bir orana sahiptir.

Yetişkin ve Yaşlı Gruplar:

Çalışma yaşındaki nüfus (19-59 yaş) toplamda yaklaşık 1,2 milyon kişi. Bu grup, ekonomik entegrasyon politikaları için önemlidir. Yaşlı nüfus (60+), toplamın çok küçük bir kısmını oluşturur (yaklaşık 100.000 kişi).

Cinsiyet Dağılımı:

Genel olarak erkek ve kadın oranları birbirine yakın olsa da bazı yaş gruplarında küçük farklar bulunur.

Örneğin, 0-4 yaş grubunda erkekler (219.925) kızlardan (206.045) daha fazladır. Daha ileri yaşlarda (45 yaş ve üzeri) kadınların sayısında artış görülmektedir.

Genç ve eğitim çağındaki nüfusun yoğunluğu, özellikle okul kapasitelerinin artırılması ve eğitim altyapısının iyileştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

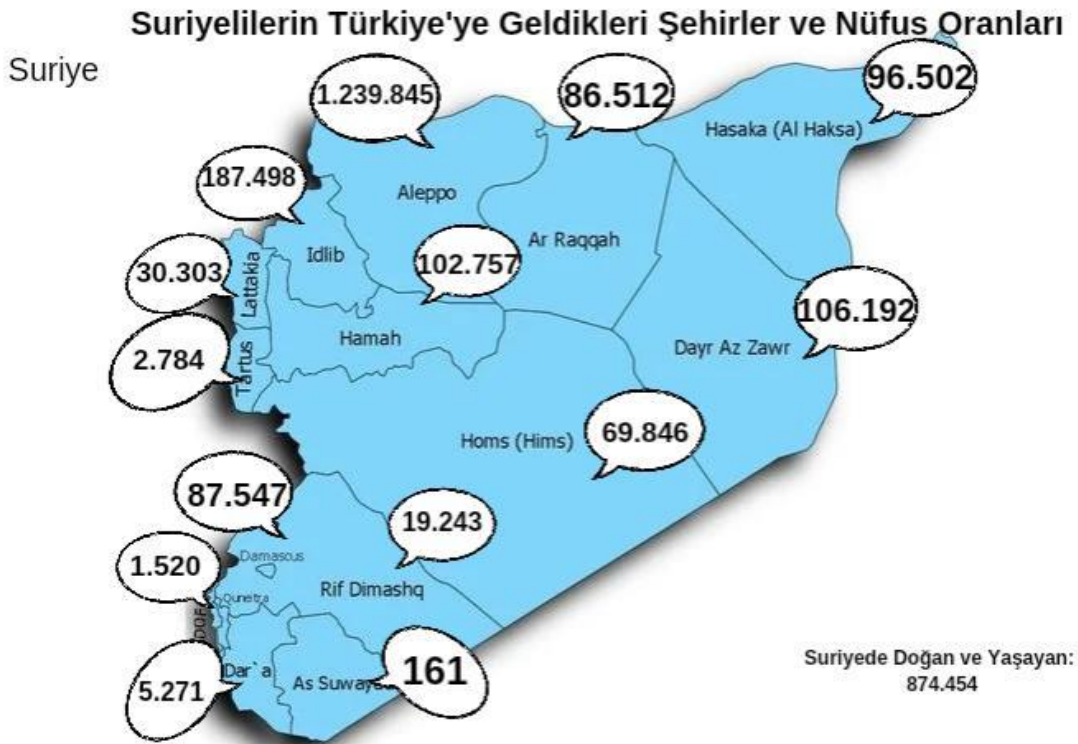
Çalışma yaşındaki yetişkinlerin entegrasyonu, ekonomik büyüme için fırsatlar sunabilir ancak dil eğitimi ve mesleki beceri geliştirme programları şarttır.

Aşağıdaki bilgiler resmî kurumlar tarafından açıklanan ama düzenlenmemiş verilerden oluşmaktadır.

İçişleri Bakanlığı tarafından 9 Kasım 2023 tarihinde yapılan açıklamada 237 bin 995 Suriyeliye Türk Vatandaşlığı verildiği belirtilmiştir. Bu kişilerin 156 bin 987'si reşit, 81 bin 8'i ise çocuktur.

Yine Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından 2021 yılında yayınlanan bir rapora göre Türkiye'de çalışma izni verilen Suriyeli sayısı 91 bin 500 olarak açıklamıştır. Bu kişilerin 5 bin 335'i kadın. Çalışma izni verilen yabancıların sayısı ise Suriyelilerle birlikte 168 bin 03'tür.

(Şekil 1)

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı (2024)

Türkiye'ye gelen yaklaşık 3 milyon Suriyeli göçmenin dağılımı, Suriye'deki iç savaşın etkilerini ve bu etkilerin coğrafi farklılıklarını açıkça ortaya koymaktadır. Verilere göre, en fazla göç Halep'ten gerçekleşmiştir. Halep'ten gelenler, toplam göçmen nüfusunun %60'ından fazlasını oluşturmaktadır. Bu durum, Halep'in savaş sırasında yoğun çatışmalara sahne olmasından ve Türkiye sınırına olan coğrafi yakınlığından kaynaklanmaktadır. Halep, Suriye'nin en kalabalık şehirlerinden biri olması nedeniyle hem nüfus yoğunluğu hem de altyapının büyük ölçüde tahrip edilmesiyle dikkat çekmektedir. Bu nedenle, halkın güvenli bir yer arayışında ilk durağı genellikle Türkiye olmuştur.

Halep'i, İdlib ve Deyrizor takip etmektedir. İdlib, Türkiye sınırına yakınlığı ve çatışmaların yoğunluğu nedeniyle kitlesel göçün önemli kaynaklarından biridir. Deyrizor ise savaşın doğrudan etkisi altında olan bir şehir olarak halkın can güvenliğini tehdit eden koşullardan dolayı göç vermiştir. Coğrafi olarak Türkiye'ye uzak olmasına rağmen, burada yaşayanların güvenli bölgelere ulaşmak için uzun yolları göze aldığı görülmektedir.

Hama, Haseke, Şam ve Rakka gibi şehirler ise orta düzeyde göç veren bölgeler arasında yer almaktadır. Hama, savaş sırasında ağır tahribata uğramış bir şehir olmakla birlikte, Halep kadar büyük bir nüfusa sahip olmaması göç oranlarını nispeten daha düşük kılmıştır. Haseke ise Suriye'nin kuzeydoğusunda yer almasına rağmen bölgesel çatışmalardan etkilenmiş ve bu durum göçe neden olmuştur. Şam, başkent olması sebebiyle stratejik bir önem taşısa da, çatışmalar daha kontrollü bir şekilde yaşanmıştır. Ancak ekonomik kriz ve sosyal istikrarsızlık, Şam'dan göçleri tetikleyen önemli faktörler olmuştur. Rakka da savaşın yoğun etkisi altında kalan şehirlerden biri olarak dikkat çekmektedir.

Görece daha az göç veren bölgeler arasında Lazkiye, Şam kırsalı, Dera. Tartus, Kuneytra ve Süveyda bulunmaktadır. Lazkiye ve Tartus, rejim güçlerinin kontrolü altında olduğundan ve çatışmalardan daha az etkilendiğinden dolayı göç oranları düşüktür. Süveyda gibi bölgeler ise coğrafi olarak daha izole olduğu ve çatışmaların sınırlı yaşandığı yerler arasında yer almıştır. Süveyda'dan yalnızca 161 kişinin göç etmiş olması, bu şehirde görece istikrarlı bir ortamın mevcut olduğunu göstermektedir.

Bu veriler, Suriye iç savaşının farklı bölgelerde farklı şiddette etkiler yarattığını ve göç hareketlerinin büyük ölçüde coğrafi konum, nüfus yoğunluğu ve çatışma ortamıyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Özellikle Halep ve İdlib gibi yoğun göç veren bölgelerden gelenlerin sosyal, ekonomik ve psikolojik ihtiyaçlarının önceliklendirilmesi gerekmektedir. Lazkiye ve Tartus gibi daha az göç veren bölgelerden gelenlerin ise entegrasyon süreçlerinin farklı bir yaklaşımla ele alınması önem arz etmektedir. Bu durum, Türkiye'nin göç politikalarını bölgesel farklılıkları göz önünde bulundurarak uzun vadeli ve sürdürülebilir bir şekilde planlaması gerektiğini ortaya koymaktadır.

(TABLO 2)

SURIYELİLERİN EN YOĞUN OLDUĞU 20 ŞEHİR		
Sıra	Şehir	Suriyeli Sayısı
1.	İstanbul	530.612
2.	Gaziantep	429.954
3.	Şanlıurfa	272.896
4.	Hatay	257.181
5.	Adana	218.341
6.	Mersin	201.641
7.	Bursa	171.540
8.	Konya	121.964
9.	İzmir	119.675
10.	Ankara	89.835
11.	Kahramanmaraş	87.836
12.	Kayseri	83.195
13.	Kilis	69.890
14.	Mardin	59.100
15.	Kocaeli	52.942
16.	Osmaniye	40.448
17.	Malatya	30.767
18.	Diyarbakır	22.015
19.	Adıyaman	21.624
20.	Sakarya	14.957

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı (2024)

Türkiye, 4 milyona yakın Suriyeli göçmene ev sahipliği yaparken, bu nüfus özellikle belirli bölgelerde yoğunlaşmıştır. Suriyeli nüfusun coğrafi dağılımı, ekonomik fırsatlar, coğrafi konum ve sosyal hizmetlere erişim gibi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Bu durum hem yerel yönetimler hem de ulusal düzeyde sosyal ve ekonomik politikaları şekillendirme gerekliliği doğurmaktadır.

İstanbul: En Yoğun Suriyeli Nüfusa Sahip Şehir

Türkiye'deki Suriyeli nüfusun en büyük kısmı, 530.612 kişi ile İstanbul'da yaşamaktadır. İstanbul'un iş olanakları, ekonomik çeşitliliği ve büyükşehir avantajları, bu yoğunluğu açıklamaktadır. Eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlere erişim açısından sunduğu imkanlar, göçmenler için cazip bir yaşam alanı oluşturmaktadır. Ancak bu durum, sosyal hizmetlerin ve altyapının yönetimi üzerinde baskı yaratmaktadır. Özellikle dil eğitimi, mesleki eğitim ve toplumsal uyumu destekleyen politikaların İstanbul'da güçlendirilmesi gerekmektedir.

Güneydoğu Anadolu İlleri: Coğrafi Yakınlığın Etkisi

Suriye sınırına yakın olan Gaziantep (429.954), Şanlıurfa (272.896) ve Hatay (257.181) gibi iller, Suriyeli nüfusun yoğun olarak bulunduğu bölgeler arasındadır. Bu illerdeki nüfus yoğunluğu, sınır ticareti ve tarım işçiliği gibi ekonomik fırsatlar ile ilişkilidir. Ancak yüksek göçmen nüfusu, eğitim ve sağlık hizmetleri gibi kamu kaynakları üzerinde ciddi bir baskı oluşturmaktadır. Özellikle altyapının güçlendirilmesi ve yerel halk ile göçmenler arasındaki sosyal uyumu destekleyecek politikalar öncelikli hale gelmelidir.

Büyükşehirler: Ekonomik Fırsatların Çekim Merkezi

Adana, Mersin, Bursa, İzmir ve Ankara gibi büyükşehirler, Suriyeli göçmenler için ekonomik faaliyetlere erişim sağlayan önemli merkezlerdir. Bu şehirlerdeki sanayi ve hizmet sektörü, iş gücü piyasasında göçmenlerin entegrasyonunu kolaylaştırmaktadır. Ancak bu durum, sosyal uyum ve ekonomik düzenlemelerin önemini artırmaktadır. Eğitim ve mesleki yeterlilik programları, bu şehirlerde göçmen nüfusun topluma entegrasyonunu hızlandıracak önemli araçlardır.

Küçük ve Orta Ölçekli Şehirler: Sınır Bölgelerinde Yoğunlaşma

Kilis, Mardin ve Osmaniye gibi sınır illeri, daha küçük ölçekli şehirler olmalarına rağmen yüksek sayıda Suriyeli göçmene ev sahipliği yapmaktadır. Kilis gibi şehirlerde Suriyeli nüfus, yerel nüfusu dahi aşmış durumdadır. Bu durum, altyapı ve sosyal hizmetler üzerinde büyük bir baskı yaratmaktadır. Özellikle eğitim ve sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi, bu şehirlerdeki nüfus yoğunluğunun etkilerini azaltmak için kritik öneme sahiptir.

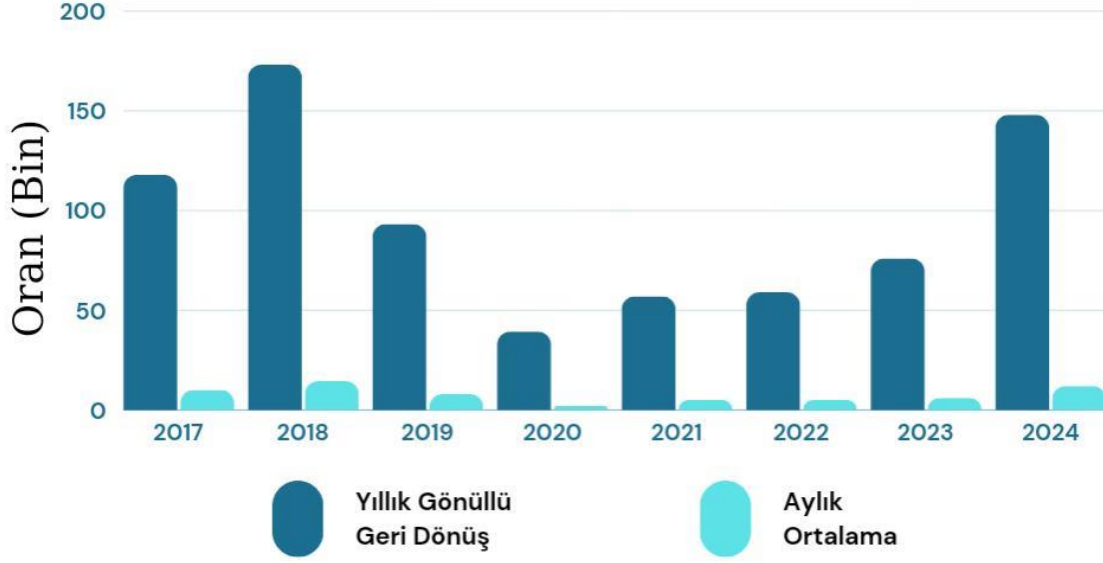
Bölgesel Yoğunluk ve Sosyal Hizmetlere Etkileri

Sınır illerindeki yoğunluk, sosyal hizmetlerin kapasitesini zorlamakta ve altyapı ihtiyacını artırmaktadır. Bu bölgelerde uluslararası destek programlarının artırılması ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi gerekmektedir. Büyükşehirlerde ise iş gücü piyasasına yönelik düzenlemeler ve kapsayıcı sosyal politikalar öncelikli hale gelmelidir. Eğitim, sağlık ve barınma gibi temel hizmetlere erişimin iyileştirilmesi, göçmenlerin topluma entegrasyonunu kolaylaştıracaktır.

Türkiye'deki Suriyeli nüfusun dağılımı, farklı bölgelerde çeşitli etkiler yaratmaktadır. Sınır illerinde altyapı ve sosyal hizmetlerin kapasitesinin artırılması, büyükşehirlerde ise ekonomik ve eğitim fırsatlarının güçlendirilmesi önemlidir. Özellikle çocuklar için kapsayıcı eğitim programlarının geliştirilmesi ve toplumsal uyum politikalarının yaygınlaştırılması, uzun vadeli entegrasyon sürecinde etkili olacaktır. Suriyeli nüfusa yönelik politikaların bölgesel ihtiyaçlara göre şekillendirilmesi hem göçmenlerin yaşam kalitesini artıracak hem de yerel topluluklarla uyumlarını kolaylaştıracaktır.

(Grafik 1)

SURİYELİLERİN TÜRKİYEDEN YILLIK GÖNÜLLÜ GERİ DÖNÜŞ ORANLARI

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı (2024)

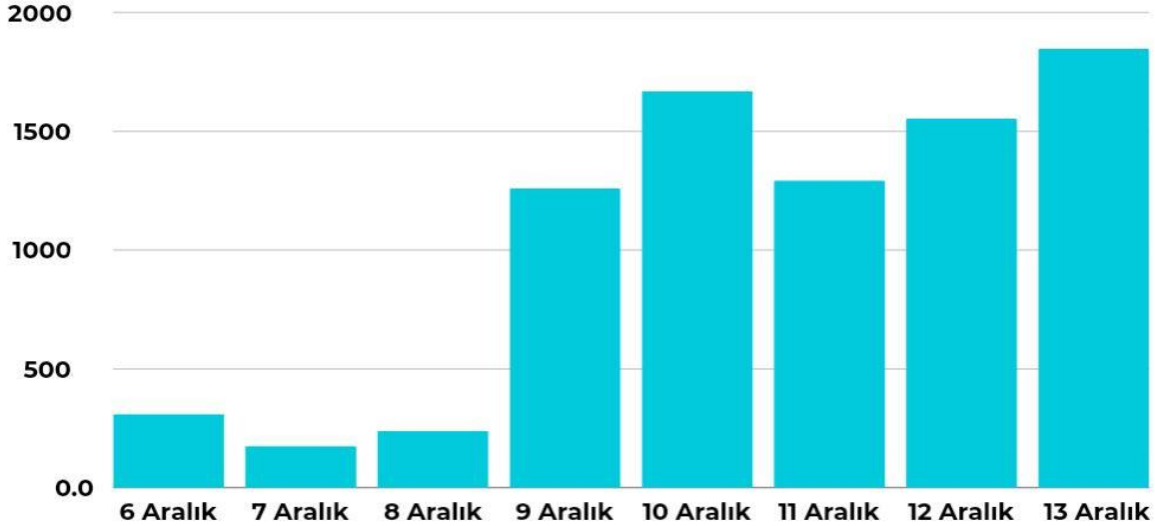
2017-2024 yılları arasında gönüllü, güvenli ve düzenli bir şekilde geri dönüş yapan Suriyelilerin toplam sayısı 763.443 olarak belirtilmiştir. Veriler incelendiğinde, en yüksek geri dönüş sayısının 2018 yılında 173.124 kişi ile gerçekleştiği, en düşük sayının ise 2020 yılında 39.319 kişi olduğu görülmektedir. 2020 yılındaki bu düşüş, büyük ölçüde COVID-19 pandemisi ve bölgesel koşulların etkisiyle ilişkilendirilebilir.

2021 ve 2022 yıllarında geri dönüşler kademeli bir artış göstermiş, 2023 yılında 76.346 kişiye ulaşarak daha belirgin bir ivme kazanmıştır. 2024 yılı verilerine göre ise 147.765 kişiyle dönüş sayısı oldukça yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. Yıllık verilere ek olarak aylık ortalamalar da sunulmuş ve özellikle 2018 yılında aylık ortalamanın en yüksek seviyede olduğu görülmüştür.

Bu veriler, Suriyelilerin geri dönüş kararlarının zaman içinde değişen sosyo-ekonomik, politik ve sağlık koşullarından etkilendiğini ortaya koymaktadır. Süreç, genel olarak düzenli ve onurlu bir geri dönüş çerçevesinde ilerlemiştir.

(Grafik 2)

TÜRKİYEDEN SURİYEYE GÜVENLİ GERİ DÖNÜŞ ORANLARI

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı (2024)

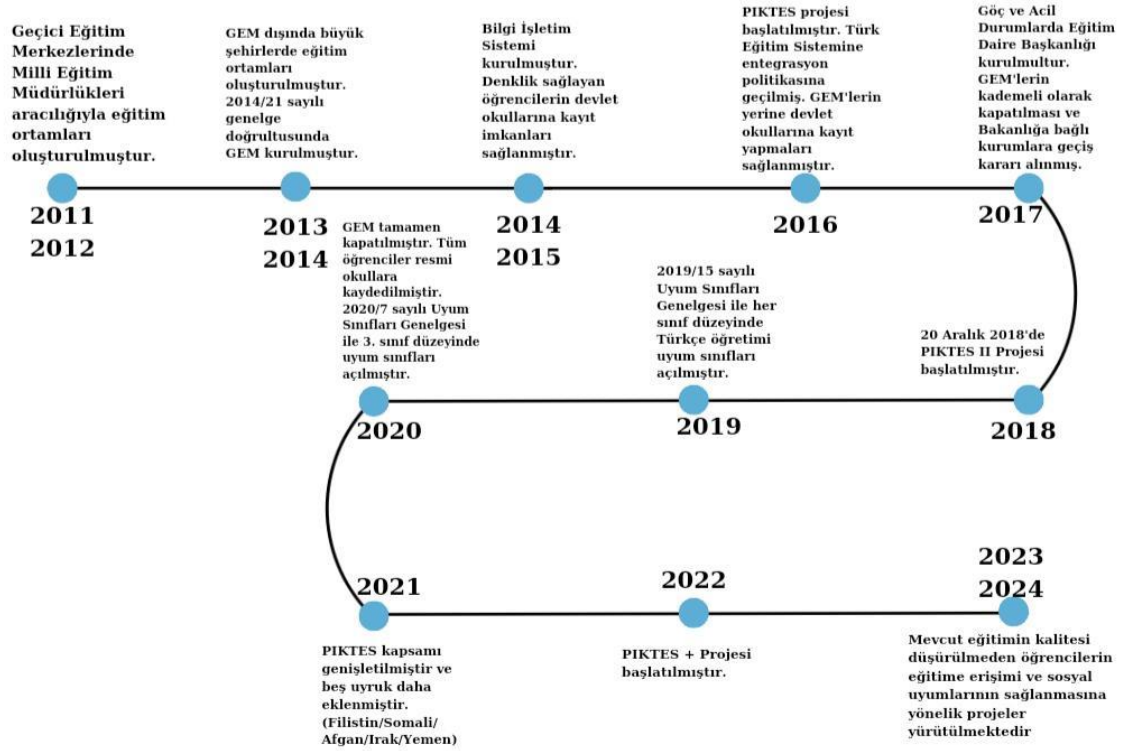
6-13 Aralık tarihleri arasında Türkiye'den Suriye'ye güvenli geri dönüş yapan kişi sayılarındaki değişimi göstermektedir. Verilere göre, geri dönüş oranları başlangıçta düşük seviyedeysen, özellikle 9 Aralık itibarıyla belirgin bir artış yaşanmıştır. 6 Aralık'ta 310 kişi geri dönerken, bu sayı 13 Aralık'ta 1847 kişiye ulaşmıştır. En yüksek dönüş oranı ise 10 Aralık'ta 1669 kişi ile kaydedilmiştir.

Bu artış, Suriye'de iç savaşın sona ermesi ve güvenli bölgelerin oluşturulmasıyla ilişkilendirilebilir. İnsanların ülkelerine dönme oranındaki bu hızlı yükseliş hem güvenliğin sağlanmasının etkilerini hem de mültecilerin vatanlarına dönme isteklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca, Türkiye'nin geri dönüş sürecine yönelik destekleyici politikalarının bu eğilime katkıda bulunduğu söylenebilir.

Günlük değişimler, geri dönüşlerin organize bir şekilde gerçekleştirildiğini ve bu süreçte altyapı, lojistik ve güvenlik faktörlerinin önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Özellikle 9 Aralık'tan itibaren artan sayılar, dönüş programlarının daha etkin bir şekilde uygulandığına işaret etmektedir. Bu durum, mültecilerin geri dönüşlerinin hem insani hem de uluslararası boyutlarının dikkatle ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

(Şekil 2)

SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDEKİ TEMEL GELİŞMELER

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) / Hayat Boyu Öğrenme (2024)

Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik Türkiye’de uygulanan eğitim politikalarının ve projelerin yıllar içerisindeki gelişimini özetlemektedir. Şekil, özellikle Suriye krizinin ardından Türkiye’nin eğitim sistemi üzerindeki yükü hafifletmek ve Suriyeli çocukların eğitime erişimini sağlamak için attığı adımları detaylandırmaktadır.

2011-2012: Türkiye’de geçici barınma merkezlerinde Milli Eğitim Müdürlükleri aracılığıyla eğitim ortamları oluşturulmuştur. Bu durum, kriz sonrası ilk dönemlerde eğitime erişimi sağlamak amacıyla yapılan acil bir müdahale olarak değerlendirilebilir.

2013-2014: Geçici Eğitim Merkezleri (GEM), Suriyeli çocuklar için eğitim olanakları sunmak amacıyla oluşturulmuş ve büyükşehirlerde eğitimi desteklemek üzere çalışmalar yapılmıştır. Bu dönemde GEM’lerin eğitimde önemli bir boşluğu doldurduğu görülmektedir.

2015-2016: Bilgi İşletim Sistemi kurulmuş. Türk eğitim sistemine entegrasyonu desteklemek amacıyla PIKTES projesi başlatılmıştır. Bu proje, Suriyeli öğrencilerin Türkçe dil becerilerini geliştirmeyi ve devlet okullarında eğitim almalarını teşvik etmeyi hedeflemiştir.

2017-2022: Geçici Eğitim Merkezleri'nin kapatılması ve Suriyeli öğrencilerin devlet okullarına entegrasyonu sağlanmıştır. Bu süreçte PIKTES+ gibi projelerle eğitim kalitesi artırılmaya çalışılmıştır.

2023-2024: Mevcut eğitim sisteminde yabancı uyruklu öğrencilerin uyumunun sağlanmasına yönelik projeler yürütülmeye devam etmektedir.

Bu şekil, Türkiye'nin Suriye krizine yanıt olarak geliştirdiği eğitim politikalarını tarihsel bir bağlamda değerlendirmeyi mümkün kılmaktadır. Türkiye'nin, savaş nedeniyle eğitimden kopma riskiyle karşı karşıya kalan Suriyeli çocuklar için sürdürülebilir ve kapsayıcı eğitim çözümleri üretmeye çalıştığı açıkça görülmektedir.

(Şekil 3)

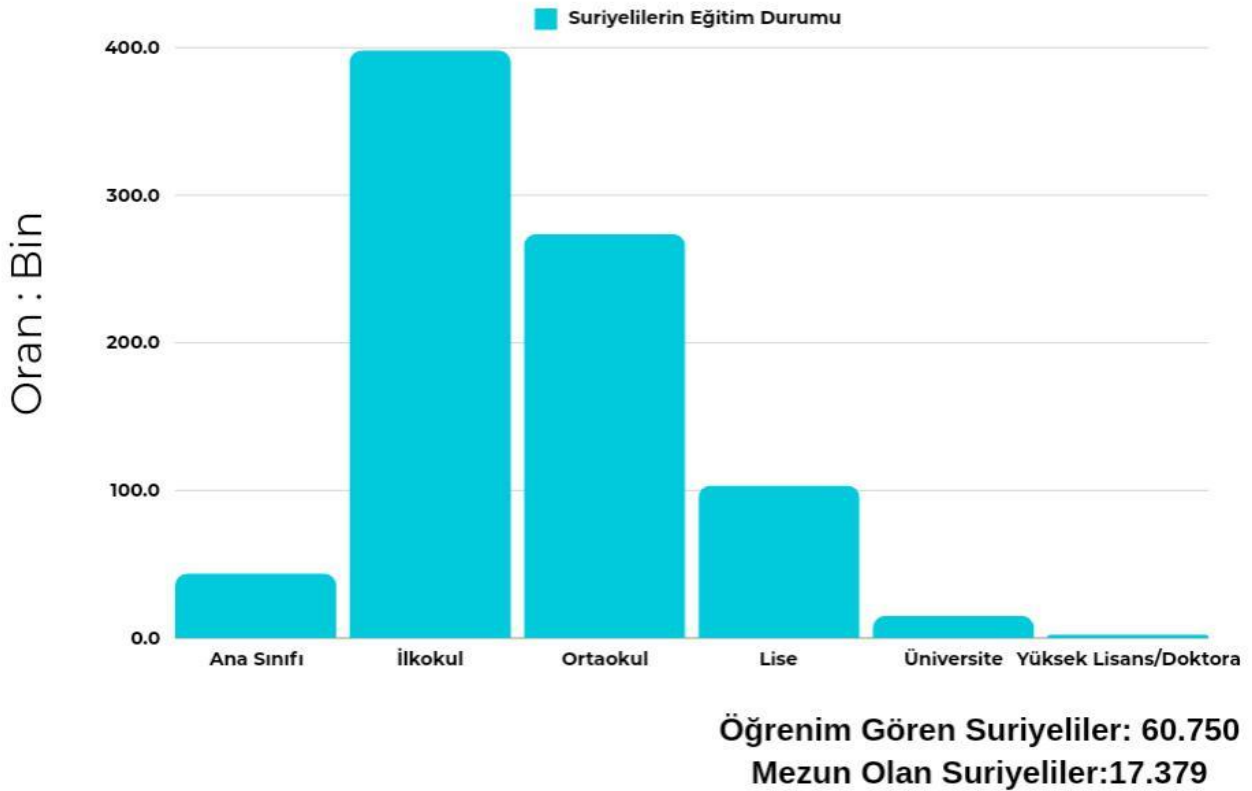
Kaynak: UNICEF, Deutsche Welle

Türkiye’de geçici koruma altındaki Suriyeli nüfus içerisinde 3,1 milyon kişi bulunmaktadır ve bunların 1,2 milyonu okul çağındaki çocuklardan oluşmaktadır. Bu çocukların %67’si (807.000) eğitime kayıtlıdır, ancak 393.547 çocuk hala okul dışında kalmaktadır. Bu durum, Suriyeli çocukların eğitime erişiminde ciddi bir eşitsizlik olduğunu göstermektedir.

Okula kayıtlı olmayan çocukların eğitime kazandırılması, yalnızca bireysel hakların korunması açısından değil aynı zamanda sosyal uyum ve uzun vadeli toplumsal kalkınma açısından kritik öneme sahiptir. Eğitim erişimini artırmak için dil bariyerlerinin aşılması, ekonomik destek mekanizmalarının geliştirilmesi ve sosyo-kültürel uyum projelerinin uygulanması gerekmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’nin mevcut çabalarının uluslararası destekle daha da güçlendirilmesi önem taşımaktadır.

(Grafik 3)

Türkiye'de Yaşayan Suriyelilerin Eğitim Durumu

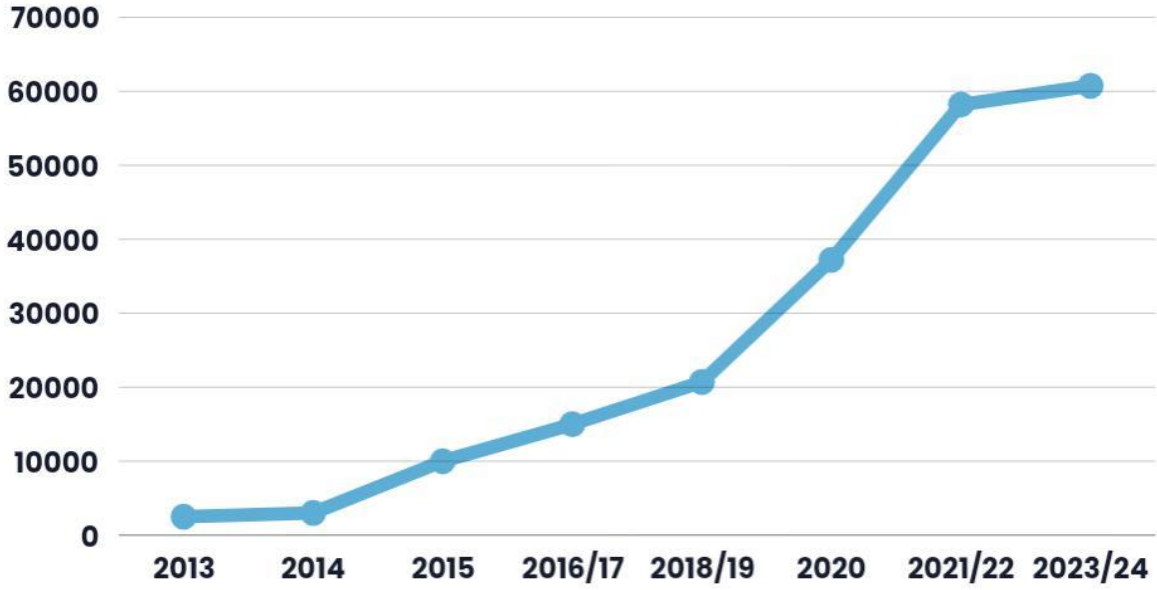
Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı (2024)

Bu grafik, Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin eğitim durumlarını çeşitli kategorilerde ele alarak, sayısal oranlarını göstermektedir. Yatay ekseninde eğitim kademeleri yer almakta (Ana Sınıfı, İlkokul, Ortaokul, Lise, Üniversite, Yüksek Lisans/Doktora), dikey ekseninde ise bu kademelerdeki birey sayısı binlik ölçekte verilmiştir. Grafikte açıkça görüldüğü üzere, en yüksek öğrenci sayısı ilköğretim düzeyinde bulunmaktadır. Bu seviyeyi, sırasıyla ortaokul ve lise takip etmektedir. Üniversite düzeyindeki Suriyeli öğrencilerin sayısı belirgin biçimde düşerken, yüksek lisans ve doktora düzeyinde öğrenim gören bireylerin sayısı oldukça düşüktür. Ana sınıfa devam eden Suriyeli çocukların oranı da oldukça sınırlıdır. Grafiğin alt kısmında belirtilen verilere göre, Türkiye’de öğrenim gören Suriyelilerin toplam sayısı 60.750 iken, eğitimlerini tamamlayan (mezun olan) bireylerin sayısı 17.379’dur. Bu durum, eğitim süreçlerini sürdüren bireylerin mezun bireylere oranla oldukça fazla olduğunu göstermektedir.

Bu bulgular, Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin eğitim erişiminde özellikle temel eğitim düzeyinde yoğunlaşma olduğunu ve ileri düzey akademik kademelere doğru bu oranın azaldığını ortaya koymaktadır. Bu durum, eğitime erişim politikalarının yanı sıra dil bariyerleri, ekonomik zorluklar veya diğer sosyal faktörlerle ilişkili olabilir.

(Grafik 4)

TÜRKİYEDE YÜKSEKÖĞRETİM EĞİTİMİ ALAN SURIYELİ ÖĞRENCİLER

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi (2024)

Grafik, 2013 yılından 2023/24 eğitim dönemine kadar Türkiye'de yükseköğretim eğitimi alan Suriyeli öğrenci sayısındaki sürekli artışı göstermektedir. 2013 yılında oldukça düşük olan bu sayı, özellikle 2016/17 döneminden sonra hızlanarak 2021/22 yılında yaklaşık 60.000'e ulaşmış ve bu seviyesini korumuştur. 2023/24 verilerinde 33.183 erkek, 27.567 kadın olmak üzere toplam 60.750 öğrenci yükseköğretim kurumlarında yer almaktadır.

Bu artış, birkaç faktöre bağlanabilir. Suriye'deki iç savaş nedeniyle Türkiye'ye gelen mülteci sayısındaki artış, eğitim ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Türkiye'nin Suriyeli öğrencilere sağladığı burs programları, özel kontenjanlar ve yükseköğretime erişimi kolaylaştıran politikalar bu eğilimi desteklemiştir. Ayrıca, var olan savaşın zorunluluğu da Suriyeli öğrencilerin Türkiye'deki üniversiteleri tercih etmelerinde etkili olmuştur.

Bu durum, Suriyeli öğrencilerin topluma entegrasyonunu kolaylaştırırken Türkiye'nin yükseköğretim sistemine yönelik yeni düzenlemelere ve stratejilere ihtiyaç duyduğunu da göstermektedir. Artış hem sosyal uyumu destekleme hem de eğitim kapasitesini artırma gerekliliğine işaret etmektedir.

Türkiye, Suriye'deki iç savaşın ardından milyonlarca Suriyeli göçmeni kabul ederek uluslararası arenada insani yardım konusunda örnek bir yaklaşım sergilemiştir. Göçmenlere yönelik politikaların temelinde, insanların temel yaşam ihtiyaçlarını karşılamının yanı sıra, eğitim ve entegrasyon gibi alanlarda uzun vadeli çözümler geliştirmek yer almaktadır. Bu çabalar, özellikle savaşın etkilerinden en çok etkilenen çocuk ve gençlerin geleceğe umutla bakabilmesi için büyük önem taşımaktadır

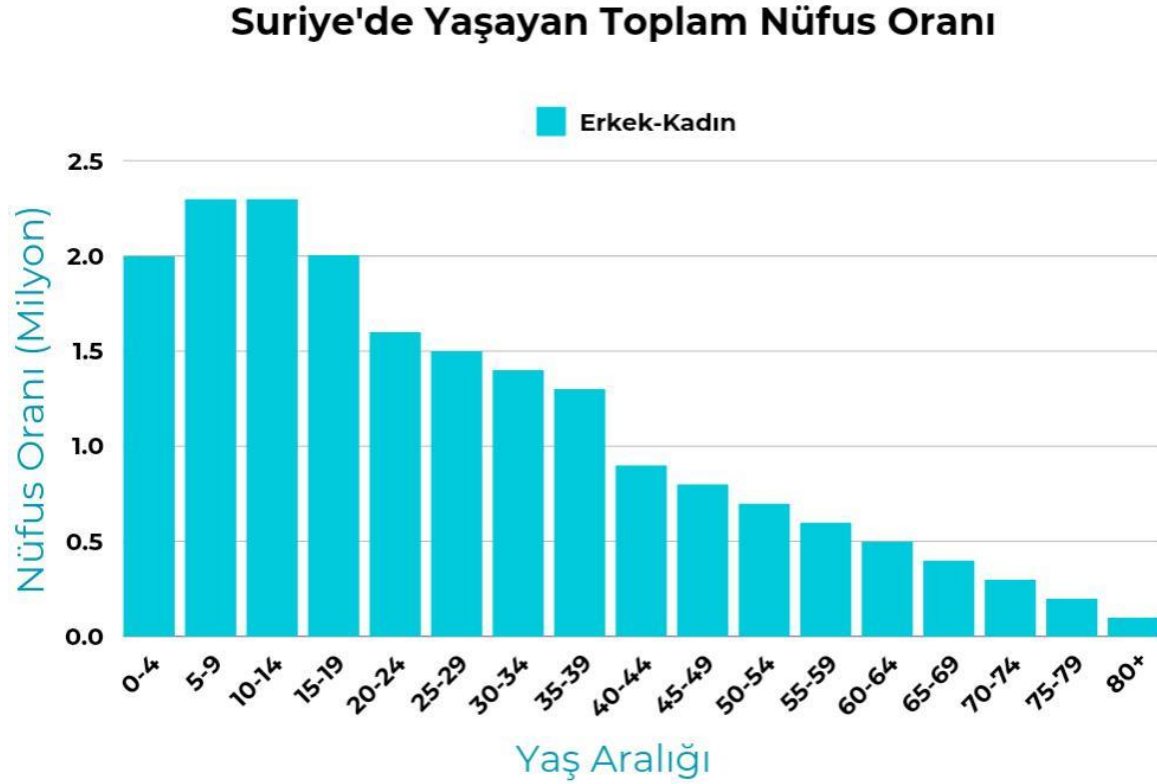
Eğitim, Türkiye'nin Suriyeli göçmenlere yönelik politikalarının merkezinde yer almaktadır. İlk olarak, Suriyeli çocukların kendi dillerinde eğitim görebilmesi amacıyla Geçici Eğitim Merkezleri kurulmuş, ancak ilerleyen yıllarda bu öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu hedeflenmiştir. Bugün itibariyle yüz binlerce Suriyeli çocuk ve genç, devlet okullarında Türk öğrencilerle aynı sınıflarda eğitim görmektedir. Türkçe dil eğitimi, bu entegrasyon sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Suriyeli öğrencilere yönelik yoğunlaştırılmış dil kursları düzenlenmekte, bu sayede çocukların hem müfredatı takip edebilmesi hem de toplumsal hayata katılımı desteklenmektedir.

Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla Suriyeli öğrencilere maddi ve manevi birçok destek sunulmaktadır. Okula devam etmeyi teşvik etmek için kırtasiye malzemeleri, okul kıyafetleri ve ulaşım desteği sağlanmaktadır. Bunun yanı sıra, çocukların savaşın yol açtığı travmalardan kurtulmasına yardımcı olmak için psikososyal destek programları düzenlenmektedir. Psikologlar ve sosyal hizmet uzmanları, bu çocuklara özel danışmanlık hizmetleri sunarak, onların eğitim hayatlarına odaklanmalarını sağlamaktadır.

Yükseköğretim alanında da Türkiye önemli adımlar atmıştır. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Türkiye'deki devlet üniversitelerinde lisans eğitimi gören Suriyeli öğrencilere yönelik Suriye Destek Bursu sağlamaktadır. Burs programı, geçici koruma altındaki öğrencilerin maddi gereksinimlerini karşılamayı amaçlamaktadır. Farklı alanlarda mesleki eğitimlere katılmaları teşvik edilmektedir. Bu durum, yalnızca göçmen gençlerin kişisel gelişimlerine katkı sağlamakla kalmamakta, aynı zamanda onların uzun vadede topluma ekonomik ve sosyal olarak entegre olmalarına olanak tanımaktadır.

Türkiye'nin bu alandaki çalışmaları, savaşın yıkıcı etkilerini hafifletmek ve gelecek nesillerin umutlarını canlı tutmak açısından büyük bir başarı örneği olarak değerlendirilmektedir. Eğitim, toplumsal uyum ve kalkınmanın temel taşı olarak görülmekte; bu nedenle tüm Suriyeli öğrencilere erişilebilir kılınması için yoğun bir çaba sarf edilmektedir. Türkiye, bu politikalarla hem insani sorumluluğunu yerine getirmekte hem de uluslararası toplum için bir model oluşturmaktadır.

(Grafik 5)

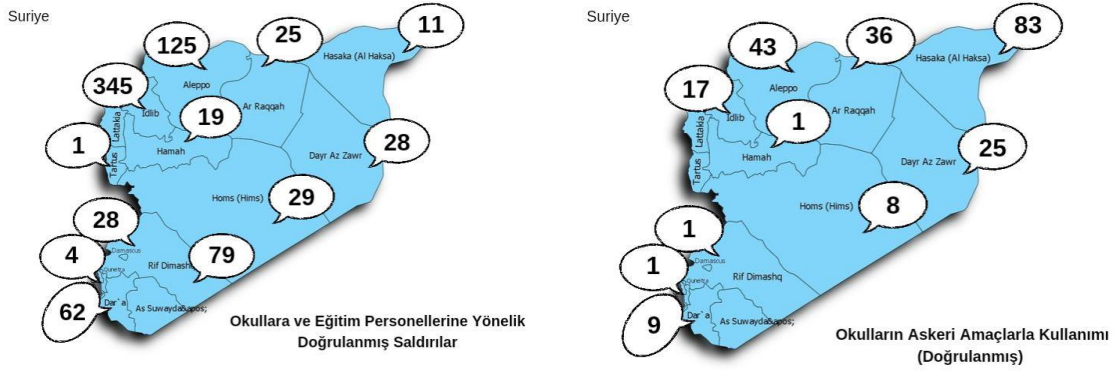

Kaynak: UNESCO, Population Today (2018-2024)

Suriye nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımı sunulmaktadır. 0-19 yaş arasındaki genç nüfus, özellikle 0-4 yaş grubunda 2 milyon civarında bir yoğunlukla dikkat çekmektedir. Bu, Suriyenin genç nüfus yapısının belirgin bir şekilde eğitim çağındaki bireylerden oluştuğunu ve dolayısıyla eğitim hizmetlerine yönelik yüksek bir talep olduğunu göstermektedir. Ancak, savaşın ve genel kriz ortamının etkileri, bu genç nüfusun eğitim fırsatlarına erişimini önemli ölçüde kısıtlamaktadır. Çalışma yaşı nüfusunda ise, 20-59 yaş arası gruplarda belirgin bir azalma gözlemlenmektedir. Özellikle 20-24 yaş grubunda yaşanan düşüş ve sonrasında 30 yaşa kadar olan grupta devam eden azalma, savaşın ve göçün neden olduğu iş gücü kaybının bir yansımasıdır. Bu durum, ekonomiye katkı sağlayacak birey sayısının azalmasına ve ekonomik faaliyetlerin sınırlı kalmasına neden olmaktadır. Yaşlı nüfus ise oldukça düşük seviyelerdedir; 60 yaş ve üzerindeki bireyler, özellikle 80 yaş üzerindeki grup, neredeyse ihmal edilebilir düzeydedir. Bu durum, savaş öncesindeki sağlık altyapısının yetersizliğinden ve yaşam süresini kısaltan diğer faktörlerden kaynaklanıyor olabilir. Genel olarak, Suriye nüfusu genç bir demografiye sahip olsa da savaşın etkileri eğitim, sağlık ve istihdam gibi temel alanlarda ciddi yapısal sorunlara yol açmakta ve bu durum, ülkenin sosyal ve ekonomik kalkınma sürecini olumsuz şekilde etkilemektedir.

(Şekil 4)

SURİYEDEKİ EĞİTİM KİŞİ VE KURUMLARA SALDIRILAR

Kaynak: IMMAP (Information Management & Mine Action Programs), UNICEF, (2022)

Suriye'deki savaşın eğitim sistemi üzerindeki etkileri, yalnızca fiziksel altyapının tahribatıyla sınırlı kalmayıp, toplumun geleceğine yönelik derin ve kalıcı izler bırakmıştır. Eğitim tesislerine yapılan doğrulanmış saldırılar ve bu tesislerin askeri amaçlarla kullanımı, çatışmaların eğitimi nasıl hedef aldığını gözler önüne sermektedir. Bu durum, savaşın yalnızca güncel güvenlik ve altyapı sorunlarına değil, gelecekteki nesillerin eğitim ve kalkınma olanaklarına da zarar verdiğini göstermektedir.

Eğitim Tesislerine Yönelik Saldırılar:

Doğrulanmış saldırılar açısından Halep, en fazla etkilenen şehir olarak öne çıkmaktadır. Halep'te kaydedilen 125 saldırı, diğer şehirlerin toplam saldırı sayısından açık bir şekilde daha yüksektir. Bu durum, Halep'in çatışmaların en yoğun yaşandığı bölgelerden biri olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Diğer şehirler ise bu tabloyu desteklemektedir: Rakka'da 34, Haseke'de 28, Hama'da 25, Humus'ta 18 saldırı gerçekleşmiştir. Şam, İdlib ve Deyrizor ise sırasıyla 17, 16 ve 13 saldırı ile orta derecede etkilenmiştir. Kuneytire, Lazkiye, Süveyda ve Dera'da ise saldırılar daha azdır ve bu bölgelerde 9 ila 4 arasında değişen sayılar kaydedilmiştir. Bu dağılım, çatışmaların coğrafi olarak ne denli farklılık gösterdiğini ve bazı bölgelerde eğitimin daha büyük bir risk altında olduğunu ortaya koymaktadır.

Okulların Askeri Amaçlarla Kullanımı:

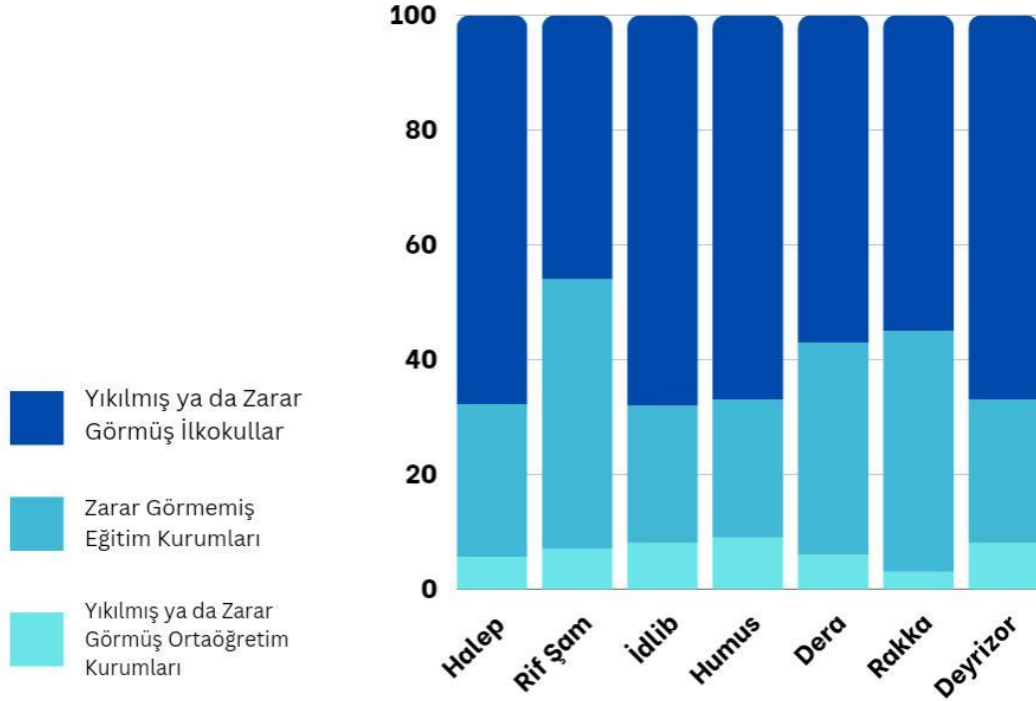
Eğitim tesislerinin askeri amaçlarla kullanımı, Suriye'deki eğitim sistemine yönelik tehditlerin bir diğer boyutunu oluşturmaktadır. Halep, bu kategoride de başı çekmektedir ve 43 doğrulanmış vaka ile askeri kullanımın en yaygın olduğu Şehir olarak dikkat çekmektedir. Bu durum, Halep'in sadece saldırılardan değil, aynı zamanda eğitim tesislerinin işlevsizleştirilmesinden de ağır Şekilde etkilendiğini gostermektedir. Rakka (29 vaka), Humus (17 vaka), Haseke (15 vaka), ve Şam kırsalı (13 vaka) gibi b6lgeler de bu sorunun ciddi boyutlarda yaşandığı diğer yerlerdir. İdlib (11 vaka), Hama ve Kuneytire (9'ar vaka), Dera (8 vaka), Lazkiye (7 vaka) ve Deyrizor (3 vaka) ise daha az vaka ile dikkat çeken b6lgelerdir. Bu tablo, okulların fiziksel yıkımın ötesinde askeri stratejilerin bir parçası haline getirildiğini ve dolayısıyla temel işlevlerini yerine getiremediğini gostermektedir.

Eğitim tesislerine yönelik saldırılar ve askeri kullanım, savaşın eğitim sistemi üzerindeki etkilerinin çok boyutlu olduğunu gostermektedir. Halep'in her iki kategoride de en yüksek sayıları barındırması, bu Şehrin çatışmalardan en yoğun Şekilde etkilenen yerleşim birimi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu veriler, Suriye'de eğitimin yalnızca fiziksel altyapısının değil, aynı zamanda eğitime erişim hakkının da ciddi bir Şekilde ihlal edildiğini gostermektedir. Eğitim sisteminin yeniden inşası ve korunması, yalnızca savaşın yarattığı fiziksel tahribatı onarmakla sınırlı kalmamalı; aynı zamanda eğitimin sürdürülebilirliğini ve güvenliğini sağlamayı hedefleyen kapsamlı bir politika çerçevesi içermelidir.

Savaş sonrası dönemde, ulusal ve uluslararası akt6rlerin iş birliği ile eğitim sisteminin yeniden yapılandırılması hem geleceğin inşası hem de barış sürecinin desteklenmesi açasından kritik bir önem taşımaktadır. Özellikle Halep gibi en fazla etkilenen b6lgelerde, öncelikli olarak eğitim tesislerinin onarımı ve eğitim personelinin desteklenmesi yönünde adımlar atılmalıdır. Eğitim, sadece bir hak değil, aynı zamanda toplumların yeniden dirilmesi ve kalkınması için bir araçtır. Bu bağlamda, Suriye'nin eğitim sistemine yönelik saldırılar, uluslararası toplumun gündeminde acilen ç6züm bekleyen bir konu olarak yer almalıdır.

(Grafik 6)

SURİYEDE ŞEHİRLERE GÖRE EĞİTİM KURUMLARININ MEVCUT DURUMU

Kaynak: Dünya Bankası (2017)

Suriyenin farklı şehirlerindeki eğitim kurumlarının mevcut durumunu üç temel kategori üzerinden incelemektedir: Yıkılmış ya da zarar görmüş ilkokullar, zarar görmemiş eğitim kurumları ve yıkılmış ya da zarar görmüş ortaöğretim kurumları. Verilerin geçmiş yıllara ait olması ve güncel verilere ulaşmanın neredeyse imkansız olduğu da göz önünde bulundurularak savaşın farklı şehirlerdeki eğitim altyapısına etkisini açıkça ortaya koymaktadır.

Halep'teki eğitim kurumlarının büyük bir kısmı savaşın etkisiyle ciddi şekilde zarar görmüştür. Yıkılmış ya da zarar görmüş ilkokulların oranı yaklaşık %70-80 düzeyindedir. Buna karşın, zarar görmemiş eğitim kurumlarının oranı %20'nin altındadır. Bu durum, Halep'in eğitim altyapısının büyük ölçüde yıkıma uğradığını göstermektedir.

Rif Şam'daki eğitim kurumlarının durumu diğer bölgelere kıyasla nispeten daha iyidir. Yıkılmış ya da zarar görmüş ilkokulların oranı %60 civarındayken, zarar görmemiş eğitim kurumlarının oranı %30-40 arasında seyretmektedir. Bu, şehrin eğitim altyapısının bir kısmının korunduğuna işaret etmektedir.

İdlib, yıkımın en yoğun yaşandığı bölgelerden biri olarak dikkat çekmektedir. Yıkılmış ya da zarar görmüş ilkokulların oranı %70'in üzerindedir ve zarar görmemiş eğitim kurumlarının oranı %20-30 arasında sınırlı kalmaktadır.

Humus, eğitim kurumlarının durumu Halep'e benzer bir tablo sergilemektedir. Yıkılmış ya da zarar görmüş ilkokulların oranı %70 civarındayken, zarar görmemiş eğitim kurumlarının oranı oldukça düşüktür (%20'nin altında).

Dera'da da yüksek düzeyde yıkım gözlenmektedir. Yıkılmış ya da zarar görmüş ilkokulların oranı %60-70 arasında değişmektedir. Zarar görmemiş eğitim kurumlarının oranı ise %30 civarındadır.

Rakka, yıkımın belirgin olduğu diğer bir bölgedir. Yıkılmış ya da zarar görmüş ilkokulların oranı %70 seviyesindeyken, zarar görmemiş eğitim kurumlarının oranı %20-30 arasında değişmektedir.

Deyrizor'daki eğitim kurumlarının durumu da diğer şehirlerle benzer bir tablo çizmektedir. Yıkılmış ya da zarar görmüş ilkokulların oranı %60-70 düzeyindedir ve zarar görmemiş kurumların oranı %20-30 arasında kalmaktadır.

Suriye'deki savaşın eğitim kurumları üzerindeki etkisini çarpıcı bir şekilde gözler önüne sermektedir. Halep, İdlib ve Humus gibi şehirlerde eğitim altyapısının büyük bir kısmı tahrip olmuştur. Bu durum, eğitim hizmetlerinin sağlanmasında ciddi aksamalara yol açmaktadır. Rif Şam gibi bazı şehirlerde ise görece daha az hasar olduğu görülmektedir. Ancak genel tablo, savaşın Suriyenin eğitim sistemi üzerindeki yıkıcı etkisini açıkça ortaya koymaktadır. Eğitim kurumlarının yeniden inşası ve onarımı, bu şehirlerdeki eğitimin sürdürülebilirliği açısından kritik bir öneme sahiptir.

(Tablo 3)

TÜRKİYE VE SURİYEDE EĞİTİM SİSTEMİ KARŞILAŞTIRMASI		
Eğitim Kademeleri	Türkiye	Suriye
Okul Öncesi Eğitim	Zorunlu değildir. Paralı. Çocukların fiziksel, duygusal, zihinsel ve sosyal gelişimini destekler. 3-5 yaş	Zorunlu değildir. Paralı. Çocukların fiziksel, duygusal, zihinsel ve sosyal gelişimini destekler. 3-5 yaş
İlkokul	1/2/3 ve 4. Sınıfları kapsamaktadır. Zorunludur. Paralı değildir. 6-10 yaş	1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6. sınıfları kapsamaktadır. Zorunludur. Paralı değildir. 6-12 yaş
Ortaokul	5/6/7 ve 8. Sınıf düzeylerini kapsamaktadır. Zorunludur. Parasızdır. 10-14 yaş	7 / 8 ve 9. Sınıfları kapsamaktadır. Zorunludur. Parasızdır. 12-15 yaş
Ortaöğretim (Lise)	9/10/11 ve 12. Sınıfları kapsar. Meslek Liseleri: Mesleki ve teknik eğitim. Fen Liseleri: Fen bilimleri ağırlıklı eğitim İmam Hatip Liseleri: Dini eğitim ağırlıklı müfredat hakimdir. Zorunludur. 14-18 yaş	Genel Ortaöğretim: 10/11/12. sınıfları kapsar. Mesleki Eğitim: 10/11/12. sınıfları kapsar. Zorunlu değildir. 15-18 yaş
Yükseköğretim	Lisans (4 yıl) Ön Lisans (2 yıl)	Lisans (4 yıl) Ön lisans (2 yıl)
Yüksek Lisans (2 yıl) Doktora (3-5 yıl)		Yüksek Lisans (2 yıl) Doktora (3-5 yıl)

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2024)

Kaynak: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) , (2018)

Türkiye ve Suriye eğitim sistemleri, yapı ve uygulama bakımından önemli farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar, eğitim kademelerinin süresi, zorunluluk düzeyleri ve okul öncesi eğitime verilen önem gibi unsurlar çerçevesinde değerlendirilebilir.

Türkiye Eğitim Sistemi:

Türkiye’de zorunlu eğitim, 4+4+4 modeli çerçevesinde 12 yıl olarak belirlenmiştir. Bu modelde, ilkokul (6-10 yaş), ortaokul (10-14 yaş) ve lise (14-18 yaş) olmak üzere üç temel kademe bulunmaktadır. Her kademe, öğrenciler için zorunlu tutulmuştur. Ayrıca, okul öncesi eğitim her ne kadar zorunlu olmasa da yaygınlaştırılmaya çalışılmakta ve çocukların gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Ortaöğretim kademesinde, öğrencilerin akademik veya mesleki eğilimlerine göre fen lisesi, meslek lisesi ve imam hatip lisesi gibi farklı türlerde eğitim alma imkânı bulunmaktadır.

Yükseköğretim ise üniversiteler, meslek yüksekokulları ve enstitüler aracılığıyla sağlanmaktadır. Türkiye’de lisans eğitimi genellikle dört yıl sürerken, yüksek lisans ve doktora programları sırasıyla iki yıl ve üç ile beş yıl arasında değişmektedir. Özellikle son yıllarda, göçmen çocukların entegrasyonuna yönelik çabalar, eğitim sisteminin önemli bir gündem maddesi haline gelmiştir.

Suriye Eğitim Sistemi:

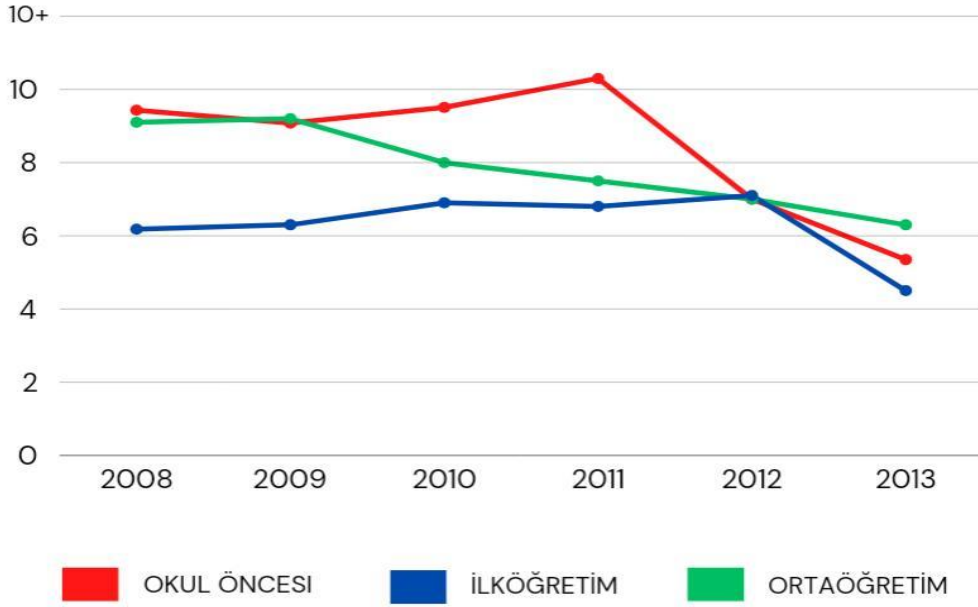
Suriye’de zorunlu eğitim süresi, Türkiye’ye kıyasla daha kısadır ve toplamda sadece 9 yıl olarak uygulanmaktadır. Bu süreç, ilkokul (5-12 yaş) ve ortaokul (12-15 yaş) kademelerini kapsamaktadır. Ortaöğretim, yani lise eğitimi (15-18 yaş), zorunlu değildir ve öğrencilerin tercihine bağlıdır. Ayrıca, okul öncesi eğitim paralı olması nedeniyle katılım oranları oldukça düşüktür. Bu durum, çocukların eğitim hayatlarına başlamadan önce gerekli gelişim fırsatlarından mahrum kalmalarına neden olmaktadır. Eğitim sistemi, zorunlu eğitimin kısa olması ve okul öncesi eğitimin paralı olması gibi nedenlerle Türkiye’ye kıyasla daha sınırlı bir kapsayıcılığa sahiptir.

Türkiye’nin eğitim sistemi, zorunlu eğitimin 12 yıl sürmesi ve okul öncesi eğitime yönelik teşviklerle daha kapsamlı bir yapı sunmaktadır. Bu durum, öğrencilerin eğitim geçmişlerinin daha sağlam bir temele dayandırılmasını mümkün kılmaktadır. Suriye’de ise zorunlu eğitimin 9 yıl ile sınırlı olması ve okul öncesi eğitimin paralı olması, eğitimdeki süreklilik ve eşitlik açısından dezavantajlar yaratmaktadır.

Göçmen çocuklar açısından değerlendirildiğinde, Türkiye’nin daha uzun zorunlu eğitim süresi, Suriyeli çocuklara eğitim süreçlerine katılım ve uyum sağlama noktasında fırsatlar sunmaktadır. Ancak, dil bariyerleri ve sosyal uyum zorlukları, Suriyeli öğrencilerin eğitim hayatlarında önemli engeller oluşturmaktadır. Bu nedenle, göçmen çocukların eğitimi için Türkiye’de dil öğrenimi ve kültürel entegrasyona yönelik desteklerin artırılması büyük önem taşımaktadır.

(Grafik 7)

SURİYEDE FARKLI KADEMELERDE OKULLAŞMA ORANI

Kaynak: UNESCO (2018)

Suriye’de eğitim sistemi, zaman içinde kademeli olarak sınırlandırılmış ve aşamalı bir şekilde yapılandırılmıştır. Bu süreçte, halkın bilgiye erişimini ve eleştirel düşünme yetisini sınırlamayı amaçlayan bir yaklaşım benimsenmiş; 61 yıllık bir süreçte, yönlendirilmesi kolay, bilgi ve bilinç düzeyi düşük bir toplumun oluşturulması hedeflenmiştir.

2008-2013 yılları arasında okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeylerindeki okullaşma oranlarının değişimini karşılaştırmaktadır. Grafik, Suriye’deki çatışmaların eğitime etkisini göstermek açısından önemlidir.

Okul Öncesi Eğitim (Kırmızı Çizgi): 2008 yılında düşük bir seviyede başlayan okul öncesi eğitimdeki okullaşma oranı, 2011 yılında en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Ancak, bu tarihten sonra belirgin bir düşüş yaşanmış ve 2013 yılı itibarıyla başlangıç seviyesinin de altına inmiştir. Bu durum, küçük yaş gruplarına yönelik eğitim programlarının çatışmalardan ne derece olumsuz etkilendiğini ortaya koymaktadır.

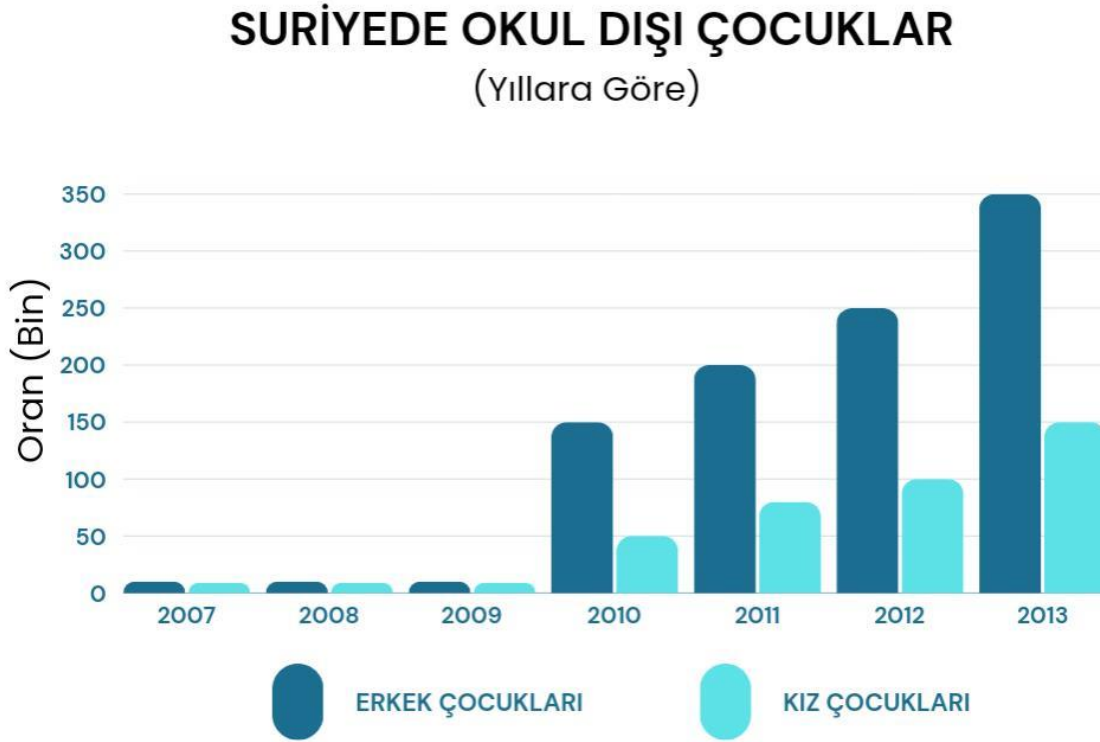
İlköğretim (Mavi Çizgi): İlköğretim kademesi, başlangıçta nispeten istikrarlı bir seyir izlerken, 2012’den itibaren belirgin bir azalma göstermiştir. 2013 yılına gelindiğinde ise bu kademedeki okullaşma oranı oldukça düşük seviyelere gerilemiştir.

Bu düşüş, savaş nedeniyle yerinden edilmeler, eğitim altyapısının zarar görmesi ve öğretmen eksikliği gibi nedenlerle ilişkilendirilebilir.

Ortaöğretim (Yeşil Çizgi): Ortaöğretimdeki okullaşma oranı, diğer kademelere benzer şekilde başlangıçta nispeten sabit bir seyir izlerken, yıllar içinde kademeli bir azalma göstermiştir. 2013 yılına gelindiğinde bu kademedeki oran en düşük seviyeye gerilemiştir. Bu durum, özellikle ortaöğretim çağındaki gençlerin çatışmalardan daha fazla etkilenmesi ve aile bütçesine katkı sağlamak için çalışma hayatına yönelmesiyle açıklanabilir.

Genel olarak grafik, çatışma sürecinin her üç eğitim kademesinde de okullaşma oranını olumsuz etkilediğini, özellikle 2011 sonrasında belirgin bir düşüş yaşandığını göstermektedir. Bu durum, savaşın eğitime yönelik etkilerinin doğrudan bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

(Grafik 8)

Kaynak: UNICEF, Deutsche Welle, BM ve Yerel Eğitim Bakanlığı (2018)

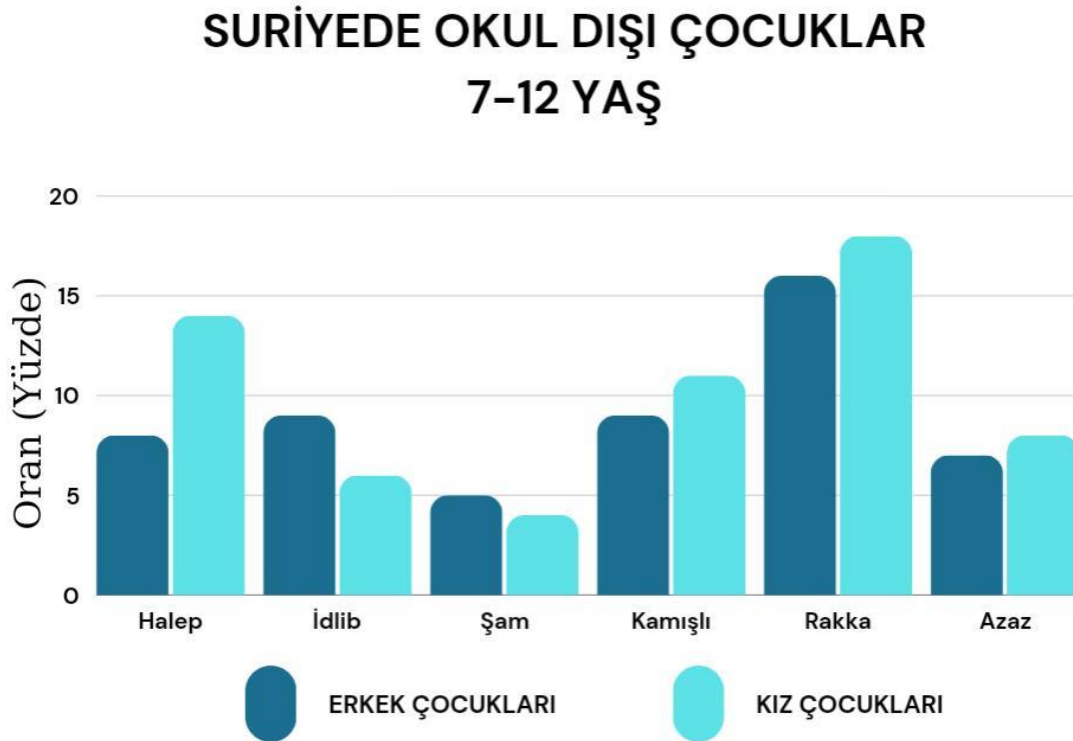
Grafikte 2007-2013 yılları arasında Suriye'de okul dışında kalan çocuk sayısındaki değişimi, cinsiyet ayrımı ile ele almaktadır. Dikey eksen, okul dışında kalan çocuk sayısını (0-350 bin arası) gösterirken, yatay eksen, yılları temsil etmektedir. Grafik incelendiğinde, özellikle 2010 sonrası dönemde her iki cinsiyette de okul dışı kalan çocuk sayısında ciddi bir artış olduğu gözlemlenmektedir. Bu verilere yalnızca 2013 yılına kadar ulaşılabilmektedir. Bu da savaşın çok büyük hasarlar bıraktığının kanıtıdır.

Erkek Çocuklar: 2007-2009 yılları arasında erkek çocukların okul dışında kalma oranı düşük ve nispeten sabit seviyededir. Ancak 2010 yılı itibarıyla dramatik bir artış görülmekte ve bu sayı 2013 yılında 300'ün üzerine çıkarak en yüksek seviyesine ulaşmaktadır. Bu durum, muhtemelen Suriye'de iç savaşın başlamasıyla ilişkili olarak eğitim sisteminin çökmesi ve güvenlik endişeleri nedeniyle ortaya çıkmıştır.

Kız Çocuklar: Benzer şekilde, kız çocuklarının okul dışında kalma oranı da 2010 yılından itibaren artış göstermektedir. 2013 yılına gelindiğinde, kız çocuklarının sayısı 200'ü aşmış ve bu cinsiyet grubundaki en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Bu artış, erkek çocuklara kıyasla daha düşük olsa da, kız çocuklarının eğitime erişimde toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinden ve artan kriz ortamından etkilendiğini göstermektedir.

Genel olarak, grafik, Suriye'deki çatışma sürecinin eğitim üzerindeki yıkıcı etkisini net bir şekilde ortaya koymaktadır. 2010 sonrası dönemde hem erkek hem de kız çocuklarının eğitimden uzaklaşmasının, eğitim altyapısının zarar görmesi, öğretmenlerin azlığı, güvenlik sorunları ve göç hareketleri gibi çok boyutlu faktörlerden kaynaklandığı söylenebilir.

(Grafik 9)

Kaynak: Syrian Household Living Condition Survey 2022 (Suriye Hane Halkı Yaşam Koşulları Anketi (2022))

Halep:

Halep'te kadınların okul terk oranı (%14), erkeklere göre (%8) belirgin şekilde daha yüksektir. Bu durum, kız çocuklarının eğitimden erken ayrılmasına yol açan toplumsal ve kültürel faktörlerin etkisini düşündürmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri, erken evlilik beklentileri ve kız çocuklarının eğitime verilen önemin düşük olması gibi nedenler, bu yüksek oranın açıklayıcı unsurları arasında yer alabilir. Eğitim politikalarının bu nedenlere odaklanması ve toplumsal farkındalığın artırılması, bu sorunun çözümünde önemli bir rol oynayabilir.

İdlib:

İdlib'de kadınların okul terk oranı (%6), erkeklerden (%9) daha düşüktür. Erkek çocuklarının eğitimden kopmasının altında yatan nedenler arasında ekonomik zorlukların ve aile geçimine katkıda bulunma zorunluluğunun ön planda olduğu düşünülebilir. Çocuk işçiliğinin önüne geçmek ve erkek çocuklarının eğitime devamını desteklemek için ekonomik ve sosyal yardım programlarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Şam:

Şam'da kadınların (%4) ve erkeklerin (%5) okul terk oranları birbirine oldukça yakındır. Bu durum, şehirdeki nispeten istikrarlı sosyo-ekonomik yapının eğitime erişim üzerindeki olumlu etkisini göstermektedir. Şam, diğer şehirlerle karşılaştırıldığında daha düşük terk oranlarına sahiptir. Ancak, eğitimi tamamen bırakmanın nedenleri arasında bireysel ve ailevi faktörlerin analiz edilmesi, daha kapsamlı politikalar geliştirilmesine olanak sağlayabilir.

Kamışlı:

Kamışlı'da kadınların okul terk oranı (%11), erkeklerden (%9) daha yüksektir. Kadınların eğitimden daha erken kopması, toplumsal baskılar ve eğitimin kız çocukları için önceliklendirilmemesi gibi faktörlerle açıklanabilir. Ayrıca, bölgedeki altyapı eksiklikleri ve güvenlik sorunları da bu durumu tetikleyebilir. Kız çocuklarının eğitimde kalmasını teşvik eden projeler ve farkındalık kampanyaları, terk oranlarını azaltmak için etkili bir yaklaşım olabilir.

Rakka:

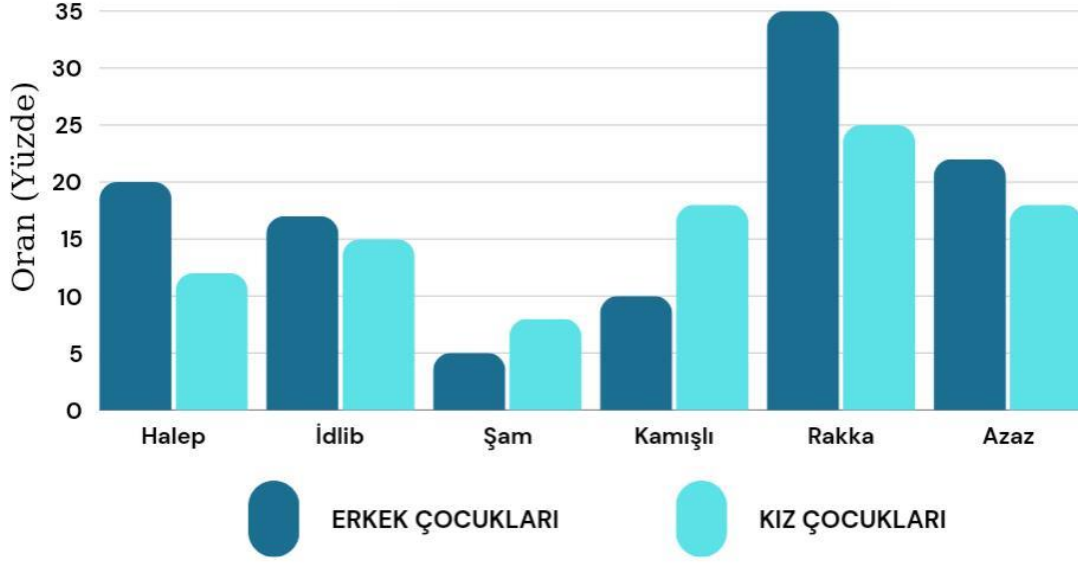
Rakka, hem kadınlar (%18) hem de erkekler (%16) için en yüksek okul terk oranlarına sahip şehir olarak dikkat çekmektedir. Bu yüksek oranlar, bölgedeki çatışmaların, istikrarsızlıkların ve güvenlik endişelerinin eğitime olan olumsuz etkisini ortaya koymaktadır. Eğitimin önündeki bu engellerin kaldırılması için çatışma sonrası yeniden yapılanma süreçlerinde eğitime özel önem verilmesi ve psikososyal destek programlarının uygulanması gereklidir.

Azaz:

Azaz'da kadınların (%8) okul terk oranı erkeklere (%7) kıyasla biraz daha yüksektir. Ancak, bu fark diğer şehirlerdeki kadar belirgin değildir. Bu durum, bölgedeki toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin diğer şehirlere göre daha az etkili olduğunu düşündürse de terk oranlarının azaltılması için hem kız hem de erkek çocuklarını hedefleyen eğitim politikalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

(Grafik 10)

SURİYEDE OKUL DIŞI ÇOCUKLAR 13-15 YAŞ

Kaynak: Syrian Household Living Condition Survey 2022 (Suriye Hane Halkı Yaşam Koşulları Anketi 2022)

Halep:

13-15 yaş grubunda Halep'te erkeklerin okul terk oranı (%20), kadınlardan (%12) daha yüksektir. Bu durum, erkek çocuklarının iş gücüne erken katılımı ve aileye ekonomik destek sağlama gerekliliği ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca çatışma ortamında erkek çocukların üzerindeki sorumluluk yükünün artması, eğitime devam etmelerini zorlaŐtırmıŐ olabilir. Bu yaş grubundaki erkek çocuklarının eğitime devamını sağlamak için sosyal ve ekonomik destek programlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

İdlib:

İdlib'de kadınların terk oranı (%15), erkeklere göre biraz daha düşüktür (%17). Erkek çocuklarının erken yaşta çalışma yükümlülüğü, eğitimden uzaklaŐmalarının temel nedenlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, ailelerin ekonomik sıkıntıları nedeniyle erkek çocuklarını çalışma hayatına yönlendirdiğini düşündürmektedir. Çocuk işçiliğini önlemeye yönelik politika ve programlar, eğitimde kalma oranını artırmada etkili olabilir.

Şam:

Şam'da kadınların terk oranı (%8), erkeklerin terk oranına (%5) kıyasla neredeyse iki kat fazladır. Bu durum, kız çocuklarının bu yaş grubunda eğitimden uzaklaştırıldığını ve özellikle toplumsal baskıların ve kültürel normların etkili olduğunu göstermektedir. Kız çocuklarının eğitime devam etmelerini teşvik eden bilinçlendirme kampanyaları ve destek programları, bu sorunun çözümüne katkıda bulunabilir.

Kamışlı:

Kamışlı'da kadınların okul terk oranı (%18), erkeklerden (%10) belirgin şekilde daha yüksektir. Kadınların eğitimi bırakmasının altında erken evlilik, toplumsal cinsiyet rolleri ve kültürel normlar gibi faktörler yatıyor olabilir. Bu bölgede özellikle kız çocuklarını hedefleyen eğitim projeleri, okulu bırakma oranlarının azaltılmasında kritik bir role sahip olabilir.

Rakka:

Rakka, erkekler (%35) ve kadınlar (%25) arasında en büyük farkın görüldüğü şehirlerden biridir. Erkeklerin okul terk oranının bu denli yüksek olması, çatışma sonrası ekonomik yüklerin erkek çocuklarına devredilmesiyle açıklanabilir. Hem erkek hem de kadın çocuklarının eğitimde kalmasını sağlamak için bölgedeki güvenlik ve istikrarın sağlanması, aynı zamanda ekonomik destek programlarının geliştirilmesi elzemdir.

Azaz:

Azaz'da erkeklerin terk oranı (%22), kadınlardan (%18) daha yüksektir. Erkeklerin daha yüksek oranlarda eğitimi bırakması, ekonomik nedenlerin ve toplumsal baskıların erkek çocukları üzerinde daha fazla etkili olduğunu göstermektedir. Kadınların oranının da yüksek olması, her iki cinsiyetin eğitime erişim konusunda ciddi engellerle karşılaştığını işaret etmektedir.

Genel olarak, 13-15 yaş grubunda hem kadın hem de erkek çocuklarının eğitimden kopmasına yol açan nedenler, toplumsal, ekonomik ve kültürel faktörlerin birleşiminden kaynaklanmaktadır. Özellikle erkek çocuklarında çalışma zorunluluğu, kız çocuklarında ise erken evlilik ve toplumsal baskılar başlıca etkenler olarak öne çıkmaktadır. Bu sorunların çözümü, yerel dinamikleri dikkate alan ve çocuk haklarını önceleyen kapsamlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

(Grafik 11)

CİNSİYETE GÖRE SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN OKULU TERK ETME NEDENLERİ

Kaynak: Syrian Household Living Condition Survey 2022 (Suriye Hane Halkı Yaşam Koşulları Anketi 2022)

Suriye'deki okul terk oranları (Oranlar yüzde şeklinde verilmiştir), cinsiyetler ve şehirler bazında farklı nedenlerle şekillenmektedir. Bu nedenler, sosyoekonomik faktörlerden toplumsal cinsiyet rolleri ve kültürel dinamiklere kadar geniş bir yelpazede değişiklik göstermektedir.

Güvenlik Nedenleri:

Kadınlarda: Güvenlik nedenleri, kadınların eğitimi bırakmasında %5'in altında bir etkidir.

Erkeklerde: Erkeklerde ise güvenlik, neredeyse tamamen etkisiz bir faktör olarak görülmektedir.

Güvenlik nedenlerinin düşük etkili olması, Suriye'deki çatışma ortamına rağmen, okul terkinin daha çok sosyoekonomik ve kültürel faktörlerden kaynaklandığını göstermektedir. Bu durum, özellikle çatışmalardan görece daha az etkilenen şehirlerde, güvenliğin belirleyici bir engel olmadığını ortaya koymaktadır.

Çalışma:

Kadınlarda: Çalışma, kadınlar için neredeyse hiçbir etkiye sahip değildir.

Erkeklerde: Erkek öğrenciler için %35 oranında etkili olup, en önemli okul terk nedenlerinden biridir.

Erkek çocuklarının, ailelerinin ekonomik yüklerini paylaşmak için erken yaşta iş gücüne katılmaya zorlandığı açıkça görülmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri, erkeklerin eğitim yerine çalışmayı tercih etmelerine neden olurken, kadınların bu tür bir sorumluluk taşımamaları, onları daha farklı nedenlerle eğitimi bırakmaya itmektir. Erkek çocuklarının okula devamını desteklemek için ekonomik yardım programları ve çocuk işçiliğini önlemeye yönelik politikalar hayati önem taşımaktadır.

Eğitim Giderleri:

Kadınlarda: Eğitim giderleri kadınlar için %20 oranında etkili bir nedendir.

Erkeklerde: Erkek öğrencilerde bu oran %25'e ulaşmaktadır.

Eğitim masraflarının her iki cinsiyet üzerinde de etkili olması, ailelerin ekonomik sıkıntılarının eğitime erişimde ciddi bir engel oluşturduğunu göstermektedir. Özellikle savaş ortamında ekonomik zorluklar artarken, ailelerin çocuklarının eğitim masraflarını karşılamakta zorlandıkları anlaşılmaktadır. Eğitim hizmetlerinin ücretsiz sunulması ve ailelere mali destek sağlanması, bu sorunun çözümünde etkili olabilir.

Eğitim İstememe:

Kadınlarda: Kadın öğrencilerde %35 oranında etkili olup, okulu terk etmenin en önemli nedenlerinden biridir

Erkeklerde: Erkek öğrencilerde ise %25 oranında etkili bir faktördür.

Kadın öğrencilerde eğitim isteksizliğinin daha yaygın olması, toplumsal cinsiyet normları, eğitimle ilgili düşük motivasyon ve eğitimden alınan fayda konusunda yetersiz teşviklerle ilişkilendirilebilir. Erkek öğrencilerde de bu oran yüksek olmakla birlikte, kadınlara kıyasla daha düşük düzeydedir. Eğitimle ilgili farkındalık kampanyaları, rehberlik hizmetleri ve özellikle kız çocuklarının motivasyonunu artıracak teşvik mekanizmaları, bu sorunun çözümünde etkili olabilir.

Eğitiminin İhmal Edilmesi:

Kadınlarda: Kadınlar için %10 oranında etkili bir nedendir.

Erkeklerde: Erkekler için etkisiz bir neden olarak görülmektedir.

Kadın eğitiminin ihmal edilmesi, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kültürel normların bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kız çocuklarının eğitimine yönelik yatırımların artırılması ve kadın eğitiminin önemine ilişkin toplumsal farkındalık oluşturulması, bu eşitsizliğin giderilmesinde kritik rol oynayacaktır.

Okul Eksikliği:

Kadınlarda: Kadınlar için %5'in altında etkili bir nedendir.

Erkeklerde: Erkekler için de benzer şekilde düşük bir oranda etkili olmuştur.

Okul eksikliğinin her iki cinsiyet için de düşük etkili olması, okul terk oranlarının daha çok ekonomik ve kültürel nedenlerle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Ancak, bu durumun altyapı eksikliklerinin tamamen göz ardı edilmesini gerektirmez; kırsal bölgelerde eğitim hizmetlerine erişimin artırılması, terk oranlarını azaltabilir.

Cinsiyete göre okul terki nedenleri, toplumsal cinsiyet rolleri ve ekonomik baskılarla doğrudan ilişkilidir:

Erkek öğrencilerde, ekonomik zorunluluklar (çalışma ve eğitim giderleri) temel nedenlerdir.

Kadın öğrencilerde ise eğitim isteksizliği ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği (kadın eğitiminin ihmal edilmesi) ön plana çıkmaktadır.

Her iki cinsiyet için de ortak bir sorun olan eğitim giderleri, savaş ortamındaki ekonomik krizle birlikte eğitime erişimi ciddi şekilde kısıtlamaktadır. Bu veriler, eğitimi destekleyen sosyal politikalar, ücretsiz eğitim hizmetleri ve toplumsal farkındalık kampanyalarının önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca, kız çocuklarının eğitimi konusunda özel teşvik programlarının geliştirilmesi, cinsiyetler arasındaki eşitsizliği gidermeye yönelik etkili bir adım olacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Suriye’de iç savaşın sona ermesi ve ülkenin bağımsızlığına dair süreçlerin ilerlemesi, Türkiye’de geçici koruma altında yaşayan Suriyeliler açısından yeni bir dönemin başlangıcını işaret etmektedir. 2011 yılında başlayan kriz sonrası Türkiye’ye sığınan milyonlarca Suriyeli, barınma, eğitim, istihdam ve entegrasyon gibi pek çok alanda farklı zorluklarla karşılaşmış; aynı zamanda Türkiye toplumu ile sosyal, ekonomik ve kültürel etkileşim içerisinde bulunmuştur. Ancak Suriye’de savaşın sona ermesiyle birlikte, bu nüfusun bir kısmı için geri dönüş hazırlıkları gündeme gelmeye başlamıştır.

Bu durum, hem bireysel düzeyde uyum ve ayrılma süreçlerini hem de Türkiye ile Suriye arasındaki sosyo-ekonomik ilişkilerin geleceğini etkileyebilecek niteliktedir. Bu bağlamda, Suriyelilerin geri dönüş kararlarını etkileyen faktörlerin, geri dönüş politikalarının uygulanabilirliğinin ve uluslararası hukuk çerçevesinde bu sürecin değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Ayrıca, geri dönüşlerin gerçekleşmesi durumunda Türkiye’deki yerel topluluklar ve kurumlar üzerindeki olası etkiler de dikkate alınmalıdır.

Suriye’deki iç savaşın sona ermesiyle birlikte, hem Suriye’ye dönecek hem de Türkiye’de kalacak olan Suriyeliler için eğitimde önemli değişimler ve yeni ihtiyaçlar ortaya çıkacaktır. Eğitim, bu değişim sürecinde bireylerin uyum sağlama ve toplumsal entegrasyonlarını güçlendirme açısından kritik bir faktör olacaktır. Dönenler ve kalacaklar için farklı zorluklar ve fırsatlar söz konusu olacaktır.

Suriye’ye dönecek bireyler için en öncelikli konu, savaşın yarattığı büyük tahribat sonucu eğitim altyapısının yeniden kurulması ve eğitim sürecinin sürekliliğinin sağlanmasıdır. Uzun süreli kesintinin ardından eğitimin devam edebilmesi için yeni eğitim programlarının oluşturulması, öğretmenlerin yeniden eğitilmesi ve okulların fiziki yapılarının onarılması gerekmektedir. Bunun yanı sıra, Türkiye’de eğitim almış ve farklı bir müfredata adapte olmuş Suriyeli öğrencilerin, kendi ülkelerindeki eğitim sistemine uyum sağlamaları için özel destekleyici programların devreye girmesi zorunlu hale gelecektir.

Türkiye’de kalmaya devam eden Suriyeliler açısından ise eğitim, hem bireysel gelişim hem de toplumsal uyum için belirleyici bir faktör olacaktır. Türkçe dil eğitimi, Türk eğitim sistemine entegrasyon ve akademik başarıyı desteklemeye yönelik stratejiler büyük önem taşıyacaktır. Suriyeli öğrencilerin Türk okullarında daha yüksek başarı göstermeleri, öğretmenlerin kültürel çeşitliliğe duyarlılığını artırmaları ve yerel öğrenciler ile Suriyeli öğrenciler arasında sosyal ilişkilerin güçlendirilmesi gereklidir. Bu bağlamda, eğitimdeki fırsat eşitsizliklerini ortadan kaldıracak, sürdürülebilir politikalara ihtiyaç duyulacaktır.

Bunun yanı sıra, her iki grup için mesleki eğitimlerin yaygınlaştırılması da önemli bir husustur. Hem Suriye’de yeniden inşa sürecine katkı sağlayabilecek nitelikli iş gücünün yetiştirilmesi hem de Türkiye’de sosyal ve ekonomik hayata etkin katılımı sağlamak için mesleki ve teknik eğitimlerin teşvik edilmesi gerekmektedir. Bu noktada, uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaparak düzenlenecek eğitim projeleri, her iki tarafın da entegrasyon sürecini daha verimli hale getirebilir.

Sonuç olarak, Suriye'deki savaş sonrası eğitim ihtiyaçları, bireylerin dönecek ya da kalacak olmalarından bağımsız olarak kapsamlı bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Eğitim, sadece bireysel gelişim için değil aynı zamanda toplumsal barış ve sürdürülebilir kalkınma için de bir araç olarak kullanılmalıdır. Bu süreç boyunca eğitim alanında yapılacak olan politikaların kapsayıcı, sürdürülebilir ve kültürel hassasiyetleri göz önünde bulunduran bir biçimde tasarlanması büyük önem taşımaktadır.

Bu aşamada yapılacak öneriler şu şekildedir;

Türkçenin İkinci Dil Olarak Öğretimi:

Suriye'de ikinci yabancı dil olarak önce İngilizce ve Fransızca, 2014 yılında ise Rusçanın eğitim müfredata dahil edilmesi, Rusya ile olan derin siyasi ve askeri ilişkilerin bir yansımasıdır. Ancak, son yıllarda yaşanan bölgesel ve küresel gelişmeler, Türkçenin Suriye'de ikinci yabancı dil olarak öğretilmesini daha da anlamlı kılmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yunus Emre Enstitüsü (YEE) iş birliğiyle uygulanan "Tercihim Türkçe" programı, Türkçenin seçmeli yabancı dil olarak müfredata eklenmesini teşvik eden bir projedir. Bosna Hersek'te uygulanan bu proje, kültürel bağları güçlendirmeyi, öğrencilerin Türkçeye olan ilgisini artırmayı ve iki ülke arasındaki eğitim iş birliğini geliştirmeyi hedeflemektedir.

Benzer bir yaklaşım, Suriye'deki eğitim kurumlarında da uygulanabilir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın desteğiyle hayata geçirilecek bu tür bir program, Suriye'deki öğrencilere Türkçe öğrenme fırsatı sunarken Türkiye ile Suriye arasındaki kültürel ve dilsel bağların derinleşmesine katkı sağlayabilir.

Türkiye, savaşın başından itibaren Suriye'ye verdiği insani ve eğitim desteğiyle önemli bir rol oynamıştır. Bu bağlamda, Türkçenin Suriye eğitim müfredatında yer alması, yalnızca dilsel bir tercihten ziyade, kültürel, diplomatik ve ekonomik açıdan stratejik bir adım olabilir.

Türkiye ile Güçlü İkili İlişkiler ve Siyasi Bağlar:

Türkçenin Suriye müfredatına dahil edilmesi, her şeyden önce Türkiye ve Suriye arasındaki güçlü ikili ilişkilerin bir göstergesi olabilir. Türkiye, Suriye iç savaşının başladığı günden itibaren, Suriyeli mültecilere en fazla eğitim ve yaşam desteği sağlayan ülke olmuştur. Türkiye, Suriyeli mültecilere yönelik sunduğu eğitim olanakları ile milyonlarca insanın hayata tutunmasına yardımcı olmuştur. Bu bağlamda, Türkçe'yi ikinci yabancı dil olarak öğretmek, Suriyeli öğrencilerin Türkiye ile olan bağlarını güçlendirebilir ve onları daha geniş bir iş gücü piyasasında rekabet edebilir hale getirebilir.

Eğitimde Fırsat Eşitliği ve Yüksek Öğrenim İmkanları:

Türkçenin ikinci yabancı dil olarak öğretilmesi, Suriye'deki öğrenciler için büyük fırsatlar sunabilir. Türkiye, Suriyeli öğrenciler için birçok burs ve eğitim programı sunmaktadır. Bu fırsat çok önemlidir çünkü yukarıdaki tablolardan da görebildiğimiz üzere okul dışı çocukların büyük bir çoğunluğunun okula gitmeme sebebinin ekonomik sıkıntılardan, eğitimin masraflı oluşundan kaynaklandığı belirtilmektedir. Özellikle Türk üniversitelerindeki eğitim olanakları, Suriyeli öğrenciler için birer gelecek vaat etmektedir. Türkçe bilmek, Suriyeli öğrencilerin Türkiye'deki üniversitelere başvurmalarını ve burs imkanlarından yararlanmalarını sağlayacaktır. Ayrıca, Türkçe bilmek Suriyeli öğrencilerin Türk kültürüne ve diline aşina olmalarını ve var olan kültürel etkileşimi artırmalarını sağlayacaktır. Bu, Türkiye ile olan diplomatik ve kültürel bağların güçlenmesine de katkıda bulunur.

Ekonomik İşbirlikleri ve İstihdam Olanakları:

Türkçe bilmek, Suriyeli bireylerin Türkiye'deki iş gücü piyasasında daha kolay yer bulmalarına olanak tanıyacaktır. Türkiye, Suriyenin yeniden inşa sürecinde önemli bir ekonomik aktör olabilir. Suriyeli iş gücü, Türkçe bilerek bu süreçte daha etkin bir şekilde yer alabilir. İnşaat, sağlık, tarım, eğitim ve diğer sektörlerdeki projelere katılabilen Suriyeli iş gücü, dil engelini aşarak Türk şirketleriyle daha kolay işbirliği yapabilir. Bu durum, her iki ülkenin ekonomik ilişkilerini pekiştirecek ve ortak projelerde verimliliği artıracaktır.

Kültürel ve Sosyal Uyum:

Suriye'de Türkçenin öğretilmesi, iki halk arasında kültürel etkileşimi derinleştirebilir. Türkçenin öğretilmesi, öğrencilerin sadece dil becerilerini geliştirmekle kalmayıp, aynı zamanda Türk kültürüne dair bilgi sahibi olmalarını da sağlayacaktır. Türkiye ve Suriye arasında geçmişte mevcut olan kültürel bağlar, yeniden tesis edilebilir ve toplumsal uyum süreçleri hızlandırılabilir.

Suriyenin Yeniden İnşası Sürecinde Dilin Rolü:

Suriye, iç savaşın ardından yeniden inşa sürecine girmiştir ve bu süreçte uluslararası işbirliği büyük önem taşımaktadır. Türkiye, Suriyenin yeniden inşa sürecinde, başta altyapı olmak üzere pek çok alanda katkı sağlayacak kapasiteye sahiptir. Türkçe bilen Suriyeli iş gücü, Türkiye ile yapılacak projelerde daha etkin bir şekilde çalışabilir. Ayrıca, Türk firmalarıyla yapılacak projeler ve ticaret, dil bariyerlerinin aşılması ile daha verimli hale gelebilir. Suriyenin yeniden yapılanmasında Türkçenin rolü, sadece dil bilgisiyle sınırlı kalmayıp, ekonomik ve ticari işbirliklerini de güçlendirebilir.

Bölgesel Güvenlik ve Diplomatik İlişkiler:

Türkçenin, Suriye eğitim müfredatına dahil edilmesi, bölgesel güvenlik ve diplomatik ilişkiler açısından da stratejik bir hamle olabilir. Türkiye, Orta Doğu'daki istikrarın sağlanmasında önemli bir aktör olup, Suriyenin yeniden yapılandırılması ve bölgedeki barışın tesis edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Türkçe bilmek, Suriyeli diplomatik temsilcilerin ve yöneticilerin Türkiye ile daha etkili iletişim kurlmalarına olanak tanıyacaktır. Bu durum, siyasi diyalogları güçlendirir ve bölgesel işbirliğini artırır.

Suriye-Türkiye Üniversitelerinin Kurulması:

Suriye-Türkiye Selahaddin Eyyubi Üniversitesi (Şam)

Suriye-Türkiye Yavuz Sultan Selim Üniversitesi (Halep)

İHH (İnsani Yardım Vakfı), Suriye'nin kuzeyinde Halep iline bağlı Uluslararası Şam Üniversitesi'ni kurarak bölgede eğitimin yeniden inşasına katkıda bulunmuştur. 2015-2016 eğitim-öğretim yılında faaliyetlerine başlayan üniversite, savaşın zorluklarına rağmen çalışmalarını sürdürmekte ve çatışma ortamında mağdur olan gençlere kaliteli bir yükseköğretim imkanı sunmayı amaçlamaktadır. Üniversite, sunduğu çeşitli eğitim programlarıyla yerel halkın mesleki ve akademik gelişimine destek sağlamaktadır. Bu girişim, Suriyeli gençlerin bilgi ve becerilerini artırarak toplumsal kalkınmaya katkıda bulunmalarını hedeflemektedir. Türkiye, İHH ve diğer sivil toplum kuruluşları aracılığıyla Suriye'deki eğitim altyapısını destekleyerek bölgesel barış ve istikrarın inşasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu çabalar Suriyeli gençlere yeni fırsatlar sunmanın yanı sıra, iki ülke arasındaki sosyal ve kültürel bağları güçlendirmektedir.

Suriye'nin Halep ve Şam gibi önemli şehirlerinde büyük bir Suriye-Türkiye üniversitelerinin kurulması, bu projelerin devamı niteliğinde olacak hem Suriyeli gençlerin eğitime erişimini artıracak hem de Türkiye ile Suriye arasındaki kültürel ve akademik bağları pekiştirecektir. Arapça ve Türkçenin temel eğitim dili olarak kullanılacağı bu üniversiteler, bölgedeki gençlerin küresel kariyer olanaklarına erişmesini sağlayarak geleceğe umutla bakmalarına olanak tanıyacaktır. Ayrıca, üniversite, mühendislik, tıp, tarım, hukuk ve eğitim gibi kritik alanlarda uzman yetiştirerek, Suriye'nin yeniden inşa sürecine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Bu tür üniversiteler, Suriyeli gençlerin eğitimini desteklerken, aynı zamanda iki ülke arasında bilgi alışverişini artırarak bölgesel kalkınmaya katkı sağlayacaktır. Halep ve Şam'da kurulacak Suriye-Türkiye üniversiteleri eğitim ve bilim alanında güçlü bir gelecek için önemli bir adım olacaktır.

Fakülte ve Bölüm Odakları: Bu üniversite; mühendislik, tıp, tarım, hukuk ve eğitim gibi savaş sonrası dönemde kritik öneme sahip alanlarda uzman yetiştirmeyi hedefleyebilir. Örneğin, tarım fakültesinde Suriyenin tarımsal üretimini yeniden canlandıracak projeler geliştirilebilir.

İki Dilli Eğitim: Üniversite, Türkçe ve Arapça eğitim verebilir. Böylece öğrenciler, hem akademik hem de sosyal hayatlarında iki dili de etkili bir şekilde kullanma becerisi kazanabilir.

Araştırma ve Yenilikçilik: Göç, entegrasyon, çatışma sonrası toplumların yeniden inşası gibi alanlarda araştırma merkezleri kurulabilir. Buradan çıkan çalışmalar hem Türkiye hem de Suriye için politika yapıcıların karar alma süreçlerine destek sağlayabilir.

Değişim Programları: Türkiye ve Suriye'deki akademisyenler arasında gerçekleştirilecek bir değişim programı, her iki ülkedeki akademik bilgi ve deneyim alışverişini teşvik ederek, eğitim kalitesini artırabilir ve uluslararası iş birliğini güçlendirebilir. Bu tür bir program, akademisyenlerin farklı eğitim sistemleri, kültürel dinamikler ve araştırma alanlarında birbirlerinden öğrenmelerini sağlayarak, ortak projeler geliştirmelerine ve akademik çalışmaların daha geniş bir perspektiften değerlendirilmesine katkı sunabilir.

Yunus Emre Enstitüsü'nün Açılması:

Suriyenin büyükşehirlerinde Yunus Emre Enstitüsü'nün açılması, Türkiye ile Suriye arasındaki kültürel ve dilsel bağların güçlendirilmesine büyük katkı sağlayacaktır. Özellikle Şam, Halep ve Lazkiye gibi şehirlerde kurulacak bu enstitüler, Türkçe öğretimi ve kültürel etkileşimi teşvik ederek, Suriye halkının Türkiye ile daha derin bir bağ kurmasını mümkün kılacaktır.

Yunus Emre Enstitüsü, Türkçenin öğrenilmesi ve yayılması konusunda büyük bir fırsat sunar. Suriye'de yaşayan birçok Suriyeli, Türkiye ile ticari ve sosyal ilişkilerini geliştirmek için Türkçe bilmenin önemini fark etmektedir. Bu enstitülerin açılması, Suriyelilere Türkçe öğrenme fırsatı sunarak, Türkiye ile daha etkili iletişim kurmalarını sağlayacak, iş gücü piyasasında daha güçlü bir konum elde etmelerine katkıda bulunacaktır. Ayrıca, Türkçe'yi öğrenen Suriyeliler, Türkiye'deki üniversitelerde eğitim almak için gerekli dil yeterliliğini sağlayarak, eğitim ve iş olanaklarından faydalanabileceklerdir.

Bunun yanı sıra, Yunus Emre Enstitüleri, Türkiye'nin kültürünü tanıtmak için önemli bir merkez haline gelecektir. Türk edebiyatı, sanatı, müziği ve gelenekleri gibi kültürel öğelerin Suriyelilere tanıtılması, iki halk arasındaki anlayış ve dayanışmayı artıracaktır. Bu, yalnızca dilsel değil kültürel bir etkileşim sağlayarak, iki ülke halkları arasında barışçıl bir diyalog ortamı oluşturacaktır. Ayrıca, Türk kültürünün tanıtılması, Suriyeli öğrencilerin Türkiye'ye yönelik ilgisini artırarak, Türkiye'de eğitim almak isteyen öğrencilerin sayısının artmasına yol açacaktır.

Yunus Emre Enstitüsü'nün Suriye'deki varlığı, aynı zamanda Türkiye ile Suriye arasındaki kültürel diplomasiye yardımcı olacak ve bölgedeki Türkçe öğretimi profesyonelleştirecektir. Eğitim alanında verilen destek, Suriyelilerin Türkiye'deki fırsatları daha iyi değerlendirebilmesini sağlayacak, Türkçe bilen gençler için yeni iş imkanları doğuracaktır. Bu, sadece bireysel düzeyde değil ülkenin genel kalkınmasına da katkı sağlayacak bir gelişim süreci başlatacaktır.

TÖMER'in (Türkçe Öğretim Merkezi) Yaygınlaştırılması:

Türkiye'de kalan Suriyeli öğrencilerin eğitimi için Türkçe öğrenimi büyük bir öneme sahiptir. Suriyeli bireylerin topluma entegrasyonu ve günlük yaşamda daha etkin olabilmesi için Türkçe bilgisi temel bir gereklilik oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'nin her şehrinde Türkçe Öğretim Merkezleri (TÖMER) kurulması, Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenme süreçlerini kolaylaştıracak ve dil bariyerini aşmalarını sağlayacaktır.

TÖMER merkezlerinin her şehirde açılması, özellikle kırsal alanlarda yaşayan Suriyeli bireyler için büyük bir kolaylık sunacaktır. Bu merkezler, Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenme süreçlerini hızlandırırken, aynı zamanda eğitimlerini sürdürebilmeleri için gerekli altyapıyı oluşturacaktır. Bunun yanı sıra, TÖMER'lerde verilecek dersler, öğrencilere Türkçe dil bilgisi, konuşma becerileri ve yazılı ifadeleri kazandırmanın ötesinde, kültürel entegrasyon açısından da önemli bir rol oynayacaktır.

TÖMER merkezlerinin sayısının artırılmasıyla, öğrencilerin her seviyede Türkçe eğitimi alması sağlanabilir. Bu merkezlerde Türkçe dil eğitiminin yanı sıra, sosyal uyum, kültürel bilgilendirme ve psikolojik destek hizmetleri de sunulabilir. Böylece, Suriyeli öğrenciler yalnızca dil öğrenmekle kalmaz, aynı zamanda Türkiye'ye uyum sağlama sürecinde destek almış olurlar.

Mobil Eğitim Birimleri: TÖMER merkezleri her şehirde açılmakla birlikte, kırsal kesimde yaşayan bireyler için mobil dil eğitimi birimleri oluşturulabilir. Örneğin, gezici Türkçe kursları, dil öğreniminin yaygınlaştırılmasına katkı sağlayabilir.

Çevrim İçi Kaynaklar: Çevrim içi platformlar üzerinden dil öğrenim materyalleri, interaktif uygulamalar ve videolu dersler sunulabilir. Duolingo gibi popüler dil uygulamalarına benzer, Türkçe ve Arapçayı bir arada öğreten özel bir platform geliştirilebilir.

Suriye'de Türkiye Maarif Okullarının Kurulması:

Suriye'de Türkiye Maarif Vakfı'nın faaliyetlerini daha etkili hale getirmek amacıyla, bölgeye doğrudan bir vakıf merkezi kurulması büyük bir önem taşımaktadır. Türkiye Maarif Vakfı, farklı ülkelerde olduğu gibi Suriye'de de eğitim alanında önemli işler yapmaktadır; ancak mevcut eğitim altyapısının sınırlı olması, bu çalışmaların verimli bir şekilde sürdürülmesini zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda, Suriye'de bir vakıf merkezi açılması, eğitim süreçlerinin daha düzenli, sürdürülebilir ve etkili hale gelmesine olanak sağlayacaktır.

Bir vakıf okulu, eğitim materyallerinin temini, öğretmen eğitimi ve okul açma süreçlerinin daha hızlı ve sistemli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlayabilir. Aynı zamanda, merkezi bir yapının varlığı, bölgedeki okullar arasındaki koordinasyonu güçlendirecek ve eğitim kalitesinin sürekli olarak izlenmesine imkan tanıyacaktır. Ayrıca, savaşın etkisiyle travma yaşayan çocuklar için psikolojik destek hizmetleri sunulması, eğitim süreçlerinin en verimli şekilde devam etmesine yardımcı olacaktır.

Okulu kurulması, Türkçe öğretimi, iki dilli eğitim ve mesleki eğitim gibi önemli programların daha geniş çapta uygulanmasını sağlayacaktır. Ayrıca, çevrim içi eğitim ve mobil eğitim birimleriyle daha fazla öğrenciye ulaşılabilir. Türkiye Maarif Vakfı'nın deneyimli öğretmen kadrosu, vakıf merkezi aracılığıyla bölgedeki okullara daha fazla katkı sağlayacak, eğitim materyalleri temin edilip öğrencilere ulaştırılacaktır.

Bu okul, vakfın Suriyeli çocuklara yönelik eğitim projelerini koordine ederken, aynı zamanda eğitimde fırsat eşitliği sağlayacak ve bölge halkının uzun vadeli kalkınmasına katkı sunacaktır. Suriye'deki bu vakıf merkezi, Türkiye Maarif Vakfı'nın Suriye'deki eğitim faaliyetlerini çok daha etkili ve sürdürülebilir bir şekilde sürdürebilmesine imkan tanıyacaktır.

Suriyeli öğrencilerin dilsel ve kültürel kimliklerini koruyarak Türk eğitim sistemine uyum sağlamaları için iki dilli (Arapça-Türkçe) eğitim veren okullar büyük bir fırsat yaratabilir.

Anaokulundan Liseye Kademeli Eğitim: İlkokulda ağırlıklı olarak anadil Arapça, ortaokulda dengeli bir dil eğitimi, lisede ise ağırlıklı Türkçe eğitim modeli benimsenebilir. Bu, öğrencilerin her iki dili de akıcı şekilde öğrenmesine olanak tanır.

İçerik Uyumu: Örneğin, tarih dersleri iki ülkenin ortak kültürel bağlarını vurgulayan bir içerikle işlenebilir. Böylece, hem Türk hem de Suriyeli öğrenciler tarih bilgilerini birbirlerine dair empatiyle geliştirebilirler.

Mesleki ve Teknik Eğitimin Geliştirilmesi:

Hem Türkiye’de kalacak hem de Suriye’ye dönecek bireyler için mesleki ve teknik eğitimin yaygınlaştırılması, ekonomik entegrasyon ve yeniden inşa sürecine katkı sağlayacaktır.

İnşaat ve Tarım Odaklı Eğitimler: Suriyenin yeniden inşasında görev alacak bireyler için inşaat mühendisliği ve teknik beceriler üzerine kurslar düzenlenebilir. Aynı şekilde, tarımsal üretimi artırmak için modern tarım tekniklerini öğreten eğitimler düzenlenebilir.

Kadınlara Yönelik Programlar: Kadınlara yönelik meslek edinme kursları, örneğin terzilik, aşçılık, el sanatları gibi alanlarda girişimcilik destekleriyle birleştirilebilir.

Öğretmenlere Yönelik Programların Geliştirilmesi:

Suriyeli öğrencilerle çalışan öğretmenlerin, bu öğrencilerin kültürel geçmişlerini anlamalarını ve onlara uygun pedagojik yöntemler geliştirmelerini sağlamak önemlidir.

Kültürel Farkındalık Eğitimleri: Öğretmenlere, Suriyeli öğrencilerin dil, kültür ve savaş sonrası travmalarını anlamaya yönelik atölye çalışmaları düzenlenebilir. Örneğin, travma odaklı eğitim yöntemleri öğretilir.

Paylaşım Toplantıları: Suriyeli öğrencilerle ilgili deneyimlerini paylaşmak isteyen öğretmenler için düzenli toplantılar organize edilebilir. Bu, öğretmenlerin birbirlerinden öğrenmesini teşvik eder.

Online Eğitim Platformlarının Oluşturulması:

Suriyeli öğrencilerin sınıf dışında da öğrenim süreçlerine devam edebilmeleri için çevrimiçi platformlar büyük bir fırsat sunar.

İki Dilli Platformlar: Türkçe ve Arapça içerik sağlayan bir platform, dil eğitimi materyalleri, kültürel içerikler ve rehberlik hizmetleri sunabilir. Örneğin, öğrenciler için Türkçe konuşma pratiği yapabilecekleri sanal sohbet odaları oluşturulabilir.

Oyunlaştırılmış Öğrenme: Dil öğrenimini eğlenceli hale getiren oyun tabanlı uygulamalar, öğrencilerin motivasyonunu artırabilir. Örneğin, kahramanı bir görev tamamlamak için Türkçe konuşmaya ihtiyaç duyan bir macera oyunu tasarlanabilir.

Kültürel Etkinliklerin Düzenlenmesi:

Suriye'ye dönecek öğrenciler için kültürel etkinlikler düzenlemek hem kültürel bağlarını korumaları hem de uyum süreçlerini desteklemeleri açısından önemlidir. Bu etkinlikler, öğrencilere kendi kültürleri ve Türkiye'deki yaşam hakkında daha geniş bir perspektif sunarak, kültürel bir köprü oluşturabilir.

Dil ve Kültür Günleri: Türkçe ve Arapça dillerinde tiyatro gösterileri, halk dansları, müzik etkinlikleri düzenlenebilir. Bu tür etkinlikler, iki toplumu birbirine yakınlaştırabilir.

Sanat Atölyeleri: Resim, el sanatları ve edebiyat gibi alanlarda iki kültürü harmanlayan temalarla atölye çalışmaları yapılabilir. Bu sayede öğrenciler hem kendi kültürlerini ifade edebilir hem de farklı kültürlerden arkadaşlarıyla bağ kurabilirler.

Tarihi Geziler: Türkiye'de kalan öğrenciler için Türkiye'nin tarihi yerlerine, dönen öğrenciler için ise Suriye'deki tarihi alanlara geziler düzenlenebilir. Bu geziler, öğrencilerin tarih ve kültür bilincini güçlendirebilir.

Dostluk Turnuvaları: Spor etkinlikleriyle öğrenciler arasında hem sosyal bağlar hem de kültürel alışveriş teşvik edilebilir. Örneğin, futbol veya voleybol turnuvaları organize edilebilir.

Bu etkinlikler, öğrencilerin birbirlerini daha iyi anlamalarına ve sosyal uyum süreçlerinin hızlanmasına katkıda bulunacaktır.

Ortak Müfredat Geliştirilmesi:

Yukarıdaki tablo ve grafiklerden hareketle Suriye'ye dönen öğrencilerin, Türkiye'deki eğitim süreçlerinde kazandıkları bilgileri kendi ülkelerinde de devam ettirebilmeleri ve uyum sorunları yaşamamaları için ortak bir müfredatın geliştirilmesi gereklidir.

Türkiye ve Suriye arasında ortak bir eğitim müfredatı geliştirilmesi, her iki ülkenin eğitim sistemleri arasında uyum sağlamak ve öğrencilerin ortak akademik hedeflere ulaşmasını kolaylaştırmak için önemli bir adımdır. Bu müfredat, iki ülkenin tarihî ve kültürel bağlarını dikkate alarak oluşturulabilir. Özellikle tarih, dil ve kültür dersleri, öğrencilerin birbirlerinin geçmişini ve toplumsal dinamiklerini daha iyi anlamalarına katkı sağlayacaktır. Böyle bir müfredat, sadece akademik kazanımları standartlaştırmakla kalmayacak, aynı zamanda iki toplum arasında kültürel bir köprü işlevi görecektir. Göçmen öğrencilerin hem Türkiye'de hem de Suriye'de eğitim sistemine kolayca adapte olabilmeleri için ortak bir çerçeve oluşturmak, uzun vadede bireylerin toplumsal ve ekonomik hayata katılımını artıracaktır.

Ayrıca bu girişim, eğitimde fırsat eşitliği sağlamanın yanı sıra, öğrencilerin evrensel değerlere dayalı bir eğitim alarak gelecekte uluslararası kariyer olanaklarına erişmelerine de olanak tanıyacaktır. Özellikle savaştan etkilenen Suriyeli öğrenciler için bu tür bir müfredat, onların eğitim hayatına yeniden başlamalarını kolaylaştıracak ve sosyal uyumu destekleyecektir.

Yükseköğretim Kurumlarının İşbirliği:

Suriye'deki iç savaşın sona ermesiyle birlikte, ülkeden Türkiye'ye göç eden bireylerin bir kısmı Türkiye'de yaşamaya devam etmeyi tercih ederken, bir kısmı da kendi ülkelerine dönmeyi planlamaktadır. Bu grup içerisinde, yükseköğrenim gören öğrenciler de önemli bir yer tutmaktadır. Hem Türkiye'deki eğitimlerini tamamlayan hem de Suriye'ye dönmek isteyen üniversite öğrencilerinin bu süreçte karşılaştığı en büyük zorluklardan biri, eğitim sistemleri arasındaki uyumsuzluk ve diploma denkliği konusundaki belirsizliklerdir. Bu bağlamda Yükseköğretim Kurumlarının iş birliği yapması, öğrencilerin eğitim hayatlarını kolaylaştırmak adına kritik bir adım olacaktır.

Diploma Denkliği ve Geçiş Süreçlerinin Kolaylaştırılması:

Türkiye ve Suriye arasında bir yükseköğretim iş birliği çerçevesi oluşturularak diploma denkliği sağlanması hem eğitim sistemlerinin entegrasyonu hem de öğrenci hareketliliği açısından büyük önem taşımaktadır. Diploma denkliği, Suriye'ye dönmek isteyen öğrencilerin, Türkiye'de aldıkları eğitimin kendi ülkelerinde geçerli olmasını sağlayarak, bu bireylerin akademik ve mesleki hayata entegrasyonunu kolaylaştıracaktır. Aynı zamanda, Türkiye'deki Suriyeli üniversite öğrencilerinin kendi ülkelerine döndüklerinde eğitim süreçlerini kesintiye uğramadan tamamlayabilmeleri için, geçiş süreçlerinin pratik ve şeffaf bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Eğitimde Sürekliliği Sağlama:

Yükseköğretim alanında yapılacak bu tür bir iş birliği, yalnızca bireysel öğrenciler için değil aynı zamanda her iki ülkenin eğitim sistemleri için de uzun vadeli faydalar sunacaktır. Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin, kendi ülkelerinde yeniden inşa sürecine katkıda bulunabilmesi için nitelikli bireyler olarak yetişmeleri önemlidir. Bu iş birliği, öğrencilerin yalnızca akademik kazanımlarını desteklemekle kalmayacak, aynı zamanda Türkiye ve Suriye arasındaki sosyal, kültürel ve akademik bağları da güçlendirecektir.

Uluslararası Standartlara Dayalı Bir Yaklaşım:

Diploma denkliği ve öğrenci geçişleri konusundaki düzenlemeler, uluslararası standartlar ve karşılıklı tanıma ilkeleri çerçevesinde ele alınmalıdır. Bu süreçte Türkiye ve Suriye yükseköğretim kurumlarının ortak protokoller oluşturması öğrencilerin eğitim süreçlerinin kesintisiz bir şekilde devam etmesine olanak tanıyacaktır. Ayrıca, eğitimde kaliteyi artırmak için öğretim programlarının uyumlaştırılması, akademik içeriklerin karşılıklı olarak tanınması ve çift diploma programları gibi yenilikçi yaklaşımların uygulanması düşünülebilir.

Sonuç olarak, Türkiye ve Suriye arasında yükseköğretim alanında kurulacak bir iş birliği, yalnızca iki ülke arasındaki eğitim ve bilimsel iş birliğini geliştirmekle kalmayacak, aynı zamanda savaştan etkilenen Suriyeli öğrencilerin akademik hayatlarını sürdürebilmeleri için güçlü bir temel oluşturacaktır. Bu adım, eğitimde sürdürülebilirliği sağlamanın yanı sıra, bölgenin sosyal ve ekonomik kalkınmasına da katkı sunacaktır.

Rehberlik ve Araştırma Merkezleri'nin (RAM) Desteği:

Çocukların okulu terk etme oranları ele alındığında isteksizlik ön plana çıkmaktadır bu çocukların bu kadar isteksiz olma sebepleri araştırılmalı ve çocuklar nasıl istekli hale getirilmeli, bu konu üzerinde durulmalıdır. Var olan veriler saldırıya uğrayan bir ülke korkuyla ve isteksizlikle başa çıkmaya çalışan bir gelecek sunmaktadır. Savaş, göç ve travmatik deneyimler yaşayan öğrencilerin eğitim hayatlarına sorunsuz bir şekilde devam edebilmeleri için psikososyal destek hayati bir öneme sahiptir. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM), bu tür destekleri sağlayacak en uygun kurumlardan biridir. Özellikle travma geçirmiş çocukların eğitim sistemine adaptasyonu, bireysel destek planlarının hazırlanmasını gerektirir. RAM, öğrencilerin akademik başarısını artırmak için sosyal ve psikolojik destek mekanizmaları oluşturabilir. Bu mekanizmalar, savaşın ve göçün olumsuz etkilerini azaltmayı ve öğrencilerin yeniden güvenli bir öğrenme ortamında kendilerini ifade edebilmelerini sağlamayı amaçlar.

Psikososyal destek, öğrencilerin yalnızca akademik hayatlarını değil aynı zamanda sosyal ilişkilerini ve özgüvenlerini de güçlendirebilir. RAM, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını değerlendirerek kişiselleştirilmiş çözümler sunabilir ve bu süreçte öğretmenler ve ailelerle iş birliği yaparak etkili bir destek sistemi oluşturabilir. Bu tür bir yaklaşım, eğitim sürecinde adaleti sağlamak ve özellikle hassas grupların ihtiyaçlarını karşılamak için kritik bir öneme sahiptir.

Burs ve Eğitim Fırsatları:

Suriyeli öğrenciler için burs ve eğitim fırsatlarının sağlanması, eğitimde adaletin ve eşitliğin tesis edilmesi açısından büyük bir gerekliliktir. Yine yapılan araştırmalar ele alınırsa Suriye'de öğrencilere eşit maddi olanakların sunulması eğitime olan bakış açılarını değiştirecektir. Maddi olanaklara sahip olmayan çocuklar okuldan ve eğitimden uzaklaşmaktadırlar. Özellikle Türkiye'de yaşayan ya da Suriye'ye geri dönen öğrenciler için uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapılarak bu tür olanakların geliştirilmesi, genç bireylerin akademik başarılarını artırırken geleceklerine yönelik umutlarını güçlendirebilir. Burslar, maddi engeller nedeniyle eğitimden mahrum kalan öğrenciler için eğitim kapılarını aralayarak, onların eğitim sürecine tam katılım göstermelerini sağlar.

Bununla birlikte, yükseköğrenim fırsatlarının artırılması, nitelikli bireylerin yetişmesini desteklerken, aynı zamanda ülkelerin yeniden yapılanma süreçlerine de katkı sunar. Örneğin, mühendislik, tıp, tarım ve hukuk gibi alanlarda eğitim alan bireyler, hem Suriye'nin yeniden inşa sürecine katkıda bulunabilir hem de Türkiye ile Suriye arasındaki bağları güçlendirebilir. Ayrıca, burs ve eğitim fırsatları, genç bireylerin uluslararası akademik ve mesleki platformlara erişimini kolaylaştırarak daha geniş bir perspektife sahip olmalarını sağlar. Bu girişimler, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamanın ötesinde, toplumsal barış ve ekonomik kalkınma için de güçlü bir temel oluşturacaktır.

Ailelerin Eğitim Sürecine Dahil Edilmesi:

Çocukların eğitim süreçlerine ailelerin dahil edilmesi, öğrenme motivasyonlarını artırmakta ve gelişimlerine büyük katkı sağlamaktadır. Ancak yukarıdaki verilerden yola çıkarak birçok öğrenci, ailelerinin maddi yükünü paylaşmak zorunda kaldığı için eğitimlerine ara vermekte ya da tamamen bırakmaktadır. Aileler, hem maddi destek hem de psikolojik anlamda çocuklarına yeterince katkı sağlayamadığından bu durum çocukların eğitimden uzaklaşmasına neden olmaktadır. Maddi imkansızlıklar nedeniyle eğitime öncelik verilememesi ve aile içi psikolojik desteğin eksikliği, öğrencilerin öğrenme motivasyonunu düşürmekte ve gelecekteki başarılarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bağlamda, ailelerin çocukların eğitim sürecine aktif bir şekilde katılımını sağlamak ve hem ekonomik hem de psikolojik destek mekanizmalarını güçlendirmek, eğitimde sürdürülebilirliği artırmak adına kritik bir öneme sahiptir.

Ebeveyn Eğitim Programları: Ailelere, çocuklarının akademik gelişimini destekleme yolları, evde öğrenme ortamı oluşturma ve okul süreçlerine nasıl dahil olacakları konusunda eğitimler verilebilir. Örneğin, okulda düzenlenecek seminerler veya çevrim içi rehberlik programlarıyla bu bilgiler aktarılabilir.

Dil Eğitimi: Türkçeye hâkim olmayan aileler için dil kursları düzenlenerek çocuklarıyla birlikte öğrenme fırsatı sunulabilir.

Aile Atölyeleri: Anne-baba ve çocukların birlikte katılabileceği atölyeler organize edilerek aile içi bağların güçlendirilmesi sağlanabilir. Örneğin, kitap okuma kulüpleri veya drama etkinlikleri düzenlenebilir.

Kültürel Bilgilendirme Seminerleri: Ailelere Türkiye'deki kültürel normlar, eğitim sistemi ve çocuklarının sosyal uyum sürecine nasıl destek olabilecekleri hakkında bilgiler verilebilir.

Ailelerin bu şekilde desteklenmesi, çocukların okula devamlılık oranlarını artırmakla birlikte sosyal ve duygusal gelişimlerini de olumlu etkiler.

Eğitimin Sevdirilmesi ve Devamlılığının Sağlanması:

Öğrencilerin eğitime devamlılığını sağlamak için eğitim süreçlerini ilgi çekici ve anlamlı hale getirmek büyük bir önem taşımaktadır. Veriler, bu çocukların savaşın yıkıcı etkilerine maruz kaldığını ve birçoğunun eğitim gördüğü okulların defalarca tahrip edildiğini göstermektedir. Böylesine zorlayıcı koşullarda, öğrencilere mümkün olan en iyi desteği sağlayarak onların eğitimlerini sürdürmelerine yardımcı olmak hem insani bir sorumluluk hem de toplumsal bir gerekliliktir. Bu nedenle, öğrencilerin eğitime olan bağlılıklarını artıracak, onların ihtiyaçlarına uygun ve motive edici bir öğrenme ortamı oluşturulması hayati bir önem taşımaktadır.

Eğlenceli Öğretim Yöntemleri: Oyun tabanlı öğrenme yöntemleri, dijital uygulamalar ve interaktif materyallerle eğitim süreci cazip hale getirilebilir. Örneğin, Türkçe öğrenimi için dijital oyunlar ve hikâye anlatımı etkinlikleri düzenlenebilir.

Motivasyon Atölyeleri: Öğrencilere eğitim almanın faydalarını ve hayatlarına nasıl katkıda bulunacağını gösteren ilham verici atölyeler düzenlenebilir.

Başarı Hikâyeleri: Suriyeli öğrencilerin başarı öyküleri okullarda paylaşılabilir. Bu, diğer öğrenciler için teşvik edici bir rol model sunabilir.

Okul-Toplum İş Birliği: Yerel toplumla ortak etkinlikler düzenlenerek, öğrencilerin okullarını ve eğitim süreçlerini daha çok benimsemeleri sağlanabilir.

Eğitim sevildiğinde, öğrenciler eğitime daha güçlü bağlarla sarılır ve süreçten daha fazla fayda sağlarlar. Bu, bireysel gelişimlerinin yanı sıra toplumsal kalkınmaya da katkıda bulunur

KAYNAKÇA

- Coşkun, İ. (2018). *Suriye’de eğitimin geleceği ve Fırat Kalkanı Bölgesi’nde eğitim faaliyetleri*. Ankara: SETA.
- Deutsche Welle (2023). *Syrian refugee integration in Europe*. Retrieved from <https://www.dw.com>.
- Dünya Bankası (2017). *Syrian household living condition survey*. Washington, DC: Dünya Bankası.
- Göç ve Diaspora Vakfı (2024). *Türkiye göçmen hareketliliği raporu*. Ankara: Göç ve Diaspora Vakfı.
- Göç İdaresi Başkanlığı (2024). *Göç istatistikleri raporu*. Ankara: Göç İdaresi Başkanlığı.
- Mehchy, Z., Haj Ali, H. ve Alnakib, S. (2020). Mechanisms of exploitation: Economic and social changes in Syria during the conflict. *Middle East Research Reports*. <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/beirut/19603-20221017.pdf>. Erişim Tarihi: 24.11.2024
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2024). *Hayat boyu öğrenme raporu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Mülteci Hakları Merkezi (2017). *Türkiye’de mültecilerin eğitim hakları raporu*. İstanbul: Mülteci Hakları Merkezi.
- Özer, İ. (2004). *Kentleşme, kentlileşme ve kentsel değişim*. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Population Today (2024). *Global migration trends*. <https://www.westernunion.com/blog/en/global-migration-trends/>. Erişim Tarihi: 19.11.2024
- SETA (2018). *Suriye’de Eğitimin Geleceği ve Fırat Kalkanı Bölgesinde Eğitim Faaliyetleri*. Ankara: SETA. <https://www.setav.org/egitim-ve-sosyal-politikalar/rapor-suriyede-egitimin-gelecegi-ve-firat-kalkani-bolgesinde-egitim-faaliyetleri> Erişim Tarihi: 01.12.2024
- The World Bank (2024). *The Welfare of Syrian Households after a Decade of Conflict*. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099051624114042163/pdf/P1787061921ca30fc187161b7d84a5e4532.pdf> Erişim Tarihi: 01.12.2024
- Türkiye Ülke Raporu (2023). *Suriyeli okul dışı kalmış çocuklar ile ilgili analiz raporu*. Ankara: UNICEF. <https://www.unicef.org/turkiye/raporlar/suriyeli-okul-d%C4%B1%C5%9F%C4%B1-kalm%C4%B1%C5%9F-%C3%A7ocuklar-ile-i%C3%A7gili-analiz-raporu>. Erişim Tarihi: 14.11.2024
- UNESCO (2022). *Educational challenges in Syria: A global perspective*. Paris: UNESCO.
- UNICEF (2018). *Suriyeli Okul Dışı Kalmış Çocuklar ile İlgili Analiz Raporu*. <https://www.unicef.org/turkiye/raporlar/suriyeli-okul-d%C4%B1%C5%9F%C4%B1-kalm%C4%B1%C5%9F-%C3%A7ocuklar-ile-i%C3%A7gili-analiz-raporu>
- UNICEF (2023). *Children’s education in crisis zones*. New York: UNICEF.
- Ustabulut, M. Y. (2017). Educational activities of the IHH Humanitarian Relief Foundation in Syria. *Route Educational & Social Science Journal*, 11(4), 135-144. <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3574>
- Yıldız, A. (2019). *Suriyeli öğrencilerin Türkiye’de yükseköğretime katılımları*. Ankara: SETA.
- Whole of Syria Education Sector (2022). *Annual education report*. IMMAP. https://immap.org/wp-content/uploads/2016/12/20240221_Annual_report2022-1_compressed-1.pdf Erişim Tarihi: 18.11.2024
- Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi (2024). *Türkiye’de yükseköğretim istatistikleri*. <https://istatistik.yok.gov.tr/> Erişim Tarihi: 20.11.2024